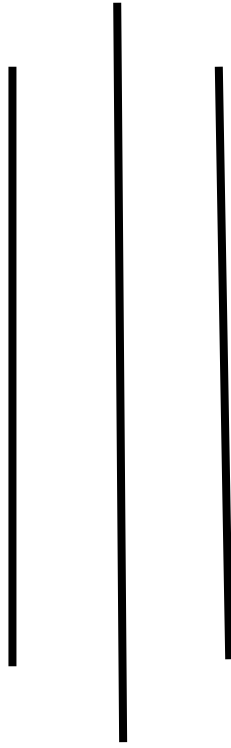

माननीय आर्थिक मामिला तथा योजना मन्त्री
प्रभात तमाडले प्रस्तुत गर्नुभएको
आर्थिक वर्ष २०८३/८४ को
बजेट वक्तव्य

बागमती प्रदेश सरकार
आर्थिक मामिला तथा योजना मन्त्रालय
हेटौंडा, नेपाल
१ असार २०८३

माननीय सभामुख महोदय,

१. बागमती प्रदेश सरकारको आर्थिक मामिला तथा योजना मन्त्रीको हैसियतले नेपालको संविधानको धारा २०७ बमोजिम आर्थिक वर्ष २०८३/८४ को आय व्ययको अनुमान यस गरिमामय प्रदेश सभामा प्रस्तुत गर्न पाउँदा गौरवान्वित महसुस गरेको छु।
२. संघीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्रात्मक शासन व्यवस्थाको स्थापना गर्ने क्रममा विभिन्न कालखण्डमा भएका आन्दोलनहरूमा आफ्नो अमूल्य जीवन अर्पण गर्ने सम्पूर्ण शहीदहरूप्रति भावपूर्ण श्रद्धाञ्जली अर्पण गर्दछु। साथै, लोकतन्त्र प्राप्ति तथा गणतन्त्र स्थापनाका लागि अग्रणी भूमिका निर्वाह गर्नुहुने सम्पूर्ण दाजुभाइ तथा दिदीबहिनीहरूप्रति उच्च सम्मान व्यक्त गर्दै हार्दिक आभार प्रकट गर्दछु।
३. नेपालको संविधानले परिकल्पना गरेको समाजवाद उन्मुख अर्थतन्त्र, दिगो शान्ति, सुशासन, विकास र समृद्धिको लक्ष्य अनुरूप प्रदेशवासीको विकास र सुशासनको आकांक्षा पूरा गर्न प्रदेशको आर्थिक तथा सामाजिक रूपान्तरणलाई गति दिने, सामाजिक न्याय र आर्थिक समृद्धिको मार्गमा अग्रसर गराउने तथा वर्तमान आर्थिक गतिविधिमा देखिएका चुनौतीहरू सम्बोधन गर्दै उत्पादन, रोजगारी र आम्दानीका क्षेत्र विस्तार मार्फत नागरिकमा विकास र समृद्धिप्रति आशा र आत्मविश्वास अभिवृद्धि गर्ने उद्देश्यले यो बजेट प्रस्तुत गरेको छु।
४. “प्रदेशका कोही जनता खान नपाएर भौकै रहन नपरोस्, शिक्षा नपाएर अन्धकारमा रहन नपरोस् र उपचार नपाएर दुःखी हुन नपरोस्” भन्ने सामाजिक मान्यताका साथ यो बजेट तयार पारेको छु।

५. आगामी आर्थिक वर्षको बजेट तर्जुमा गर्दा नेपालको संविधान, दीर्घकालीन विकास लक्ष्य, सोह्रौं योजना, नेपाल सरकारको आर्थिक वर्ष २०८३/८४ को बजेट तथा कार्यक्रम, प्रदेशको दोस्रो आवधिक योजना, प्रदेश सरकारको नीति तथा कार्यक्रम, विनियोजन विधेयकका सिद्धान्त तथा प्राथमिकता, साथै प्रदेश सभाका माननीय सदस्यहरूबाट प्राप्त सुझावहरूलाई समेत मनन गरी बजेट निर्माणका क्रममा समेट्ने प्रयास गरेको छु। यसका अतिरिक्त, आम नागरिक, राजनीतिक दल, जनप्रतिनिधि, नागरिक समाज, निजी क्षेत्र, बैंक तथा वित्तीय क्षेत्र तथा सञ्चारकर्मी लगायत सरोकारवालाहरूबाट प्राप्त सुझावहरूलाई समेत बजेट निर्माणका क्रममा प्राथमिकताका साथ समावेश गरेको छु।

माननीय सभाभुख महोदय,

अब म बागमती प्रदेशका प्रमुख आर्थिक सामाजिक तथ्याङ्क र चालु आर्थिक वर्षको बजेट कार्यान्वयनको स्थिति सारांशमा प्रस्तुत गर्ने अनुमति चाहन्छु।

६. आर्थिक वर्ष २०८२/८३ मा मुलुकको कुल गार्हस्थ उत्पादन रु. ६६ खर्ब ९ करोड मध्ये बागमती प्रदेशको हिस्सा ३६.७ प्रतिशत अर्थात् रु. २४ खर्ब २३ अर्ब पुग्ने अनुमान छ। चालु आर्थिक वर्षमा मुलुकको आर्थिक वृद्धिदर ३.८५ प्रतिशत र बागमती प्रदेशको आर्थिक वृद्धिदर ५.४० प्रतिशत रहने अनुमान छ।
७. चालु आर्थिक वर्षमा मुलुकको प्रतिव्यक्ति आय १ हजार ५ सय ३५ अमेरिकी डलर रहने अनुमान रहेकोमा बागमती प्रदेशको प्रतिव्यक्ति आय सबै प्रदेशको भन्दा बढी अर्थात् २ हजार ६ सय ४४ अमेरिकी डलर रहने प्रक्षेपण गरिएको छ।

८. मुलुकको २०८३ बैशाख महिनामा वार्षिक विन्दुगत उपभोक्ता मुद्रास्फिति ५.०४ प्रतिशत रहेकोमा बागमती प्रदेशको उपभोक्ता मुद्रास्फिति ४.५५ प्रतिशत रहेको छ।
९. मुलुकको साक्षरता दर ७६.२ प्रतिशत रहेकोमा बागमती प्रदेशको साक्षरता दर ८२.१ प्रतिशत रहेको छ।
१०. मुलुकको निरपेक्ष गरिवीको दर २०.२७ प्रतिशत र बहुआयामिक गरिवीको दर १७.४ प्रतिशत रहेकोमा बागमती प्रदेशको निरपेक्ष गरिवीको दर १२.५९ प्रतिशत र बहुआयामिक गरिवीको दर ७.० प्रतिशत रहेको छ।
११. चालु आर्थिक वर्षमा विनियोजित बजेट कुल रु. ६७ अर्ब ४७ करोड ७३ लाख २७ हजार मध्ये रु. ४७ अर्ब ९१ करोड १८ लाख ७६ हजार अर्थात ७१ प्रतिशत खर्च हुने अनुमान छ। त्यसमध्ये चालुतर्फ विनियोजित रु. २५ अर्ब ८२ करोड ५६ लाख ८९ हजारमध्ये रु. २० अर्ब ६३ करोड ४ लाख २६ हजार अर्थात ७९.८८ प्रतिशत र पूँजीगत तर्फ रु. ४१ अर्ब ६५ करोड १६ लाख ३७ हजारमध्ये रु. २७ अर्ब २८ करोड १४ लाख ५० हजार अर्थात ६५.५० प्रतिशत खर्च हुने अनुमान छ।
१२. प्रदेशको समग्र आर्थिक, सामाजिक परिसूचक र तथ्याङ्क समावेश भएको आर्थिक सर्वेक्षण २०८२/८३ यस सम्मानित सभामा मिति २०८३ जेठ ३१ गते प्रस्तुत गरिसकेको छ।

माननीय सभामुख महोदय,

अब म बागमती प्रदेश सरकारको आर्थिक वर्ष २०८३/८४ को बजेट तर्जुमाको उद्देश्य, चुनौति, अवसर, प्राथमिकता र प्रतिबद्धता प्रस्तुत गर्दछु।

१३. सरकारी संरचनालाई चुस्त दुरुस्त बनाई सरल र मितव्ययी सेवा प्रवाह गर्नु, सरकार र नीजि क्षेत्रका बीच हातेमालो गर्दै अघि बढ्नु, “समृद्ध बागमतीको अभियान: सुशासन, प्रविधि र उत्पादन” भन्ने मुल नीतिलाई कार्यान्वयनमा लैजानु, उद्यमशीलता मार्फत स्वरोजगारी र रोजगारीको विकास गर्ने कार्यक्रम सञ्चालन गर्नु बजेटको प्रमुख उद्देश्य हुनेछ।
१४. संविधान प्रदत्त प्रदेशका अधिकारको पूर्ण रूपमा कार्यान्वयन गर्न बाँकी नै रहनु, चालु आर्थिक वर्षको सुरुमै भएको आन्दोलनका कारण आम नेपालीको व्यवसायिक आत्मविश्वासमा कमी आएको, नष्ट भएका भौतिक संरचना पुनर्निर्माणमा समय र श्रोत खर्च गर्नु पर्ने स्थिती रहेको, पश्चिम एसियामा विकसित संकट लगायत कारणले भएको अकल्पनीय मूल्यबृद्धि र अभाव जस्ता कारण प्रदेश सरकारको वित्त व्यवस्थापनमा असर पर्न गयो।
१५. बागमती प्रदेशको जनसंख्या, सबल भौतिक र डिजिटल पूर्वाधारहरू, पूँजीमा पहुँच, मानव श्रम श्रोत, प्रचुर पर्यटकीय गन्तव्यहरूको विद्यमानता तथा मुलुकको कुल गार्हस्थ उत्पादनमा ठुलो योगदान रहनु लगायत हाम्रा लागि अवसरका रूपमा रहेका छन्।
१६. आर्थिक वर्ष २०८३/८४ को बजेट तर्जुमा गर्दा प्रदेश सरकारले हालसम्म हासिल गरेका उपलब्धिहरूलाई संस्थागत गर्दै सुशासन, भौतिक पूर्वाधार र पूर्ण डिजिटल

प्रदेशको रूपान्तरण मार्फत गुणस्तरीय र परिणाममुखी सेवा र विकासलाई प्राथमिकतामा राखेको छु।

१७. प्रस्तुत बजेट कार्यान्वयन मार्फत प्रभावकारी वित्तीय व्यवस्थापन, विनियोजन कुशलता, कार्यान्वयन दक्षता अभिवृद्धि, वित्तीय जवाफदेहिता र भौगोलिक सन्तुलन कायम गर्दै प्रदेशको समग्र विकास प्रयासमा प्रभावकारी योगदान गर्ने कुरामा निरन्तर लागि रहने प्रतिबद्धता व्यक्त गर्दछु।

माननीय सभामुख महोदय,

अब म नेपालको संविधानको धारा ६० बमोजिम स्थानीय तहमा हुने वित्तीय हस्तान्तरणसम्बन्धी विवरण प्रस्तुत गर्ने अनुमति चाहन्छु।

१८. स्थानीय तहका लागि प्रदान गरिने वित्तीय हस्तान्तरणका लागि रु. ६ अर्ब ९१ करोड ५७ लाख ३८ हजार विनियोजन गरेको छु।

माननीय सभामुख महोदय,

अब म सुरुमा आगामी आर्थिक वर्षको विनियोजन बजेटमा समावेश भएका केही महत्वपूर्ण कार्यक्रमहरू प्रस्तुत गर्दछु।

१९. आगामी आर्थिक वर्ष भित्रै निर्माण र हस्तान्तरण हुने गरी मुख्यमन्त्री विपन्न आवास कार्यक्रम अन्तर्गत प्रदेशका अति विपन्न कम्तीमा एक हजार परिवारलाई सुरक्षित आवास निर्माण गरी वितरण गर्न रु. २० करोड विनियोजन गरेको छु।

२०. प्रदेश सरकारले हालै अघि बढाएको प्रशासनिक पुनर्संरचनाद्वारा घटाइएका मन्त्रालय/निकाय/आयोग तथा कार्यालयहरूबाट सेवा प्रवाहमा प्रभावकारीता, विनियोजनमा कुशलता र खर्चमा मितव्ययिता कायम गर्दै प्रदेशको चालु खर्च ११ प्रतिशतले बचत हुने अनुमान गरेको छु।
२१. बागमती प्रदेश सरकारको एकीकृत प्रशासनिक भवन, प्रदेशसभा भवन तथा आवास निर्माणका लागि रु. ५६ करोड ५० लाख विनियोजन गरेको छु।
२२. प्रादेशिक राजधानी हेटौँडालाई वृहत्तर हेटौँडा अवधारणा अनुरूप साइकल लेनसहितको पैदलयात्री मैत्री सडक, नदी करिडोर विकास र प्रादेशिक साँस्कृतिक ग्राम लगायतका पूर्वाधारहरूको निर्माणका लागि आवश्यक रकम विनियोजन गरेको छु।
२३. पहिले मर्मत त्यसपछि निर्माण भन्ने नीति अनुसार सडक तथा पुलको नियमित मर्मत सम्भारका लागि रु. ४४ करोड ७० लाख विनियोजन गरेको छु।
२४. युवा स्वरोजगार, उद्यमशिलता प्रोत्साहन, प्रादेशिक स्टिम/आइटी विद्यालय, विद्यार्थी ह्याकाथन, स्मार्ट शिक्षा आइटी स्किल फेलोसिप, Agritech, Edutech, Healthtech लगायतका सूचना प्रविधिसँग सम्बन्धित कार्यहरूलाई एकिकृत रूपमा सञ्चालन गर्न मुख्यमन्त्री नवप्रवर्तन कार्यक्रम को लागि रु.२० करोड विनियोजन गरेको छु।
२५. आर्थिक मामिला तथा योजना मन्त्रालय युवा स्वरोजगार कार्यक्रम अन्तर्गत वित्तीय प्रणालीमा रहेको तरलता समेत परिचालन हुने हेतुले बैदेशिक रोजगारीबाट फर्केका दक्ष जनशक्ति, घरेलु, आइ.टी. तथा सीपमुलक उद्यमीहरूलाई ब्यवसाय

सञ्चालनका लागि कर्जामा व्याज अनुदान दिन रु.२० करोड बजेट विनियोजन गरेको छु।

२६. विगतका वर्षमा बजेट विनियोजन भई ८० प्रतिशत भन्दा बढी प्रगति भएका खानेपानीका आयोजना सम्पन्न गर्न रु. २ अर्ब रकम विनियोजन गरेको छु। खानेपानी तर्फ सबै निर्वाचन क्षेत्र समेट्ने गरी १ सय ८७ आयोजनालाई रु. १ अर्ब ७० करोड विनियोजन गरेको छु।
२७. हेटौँडामा प्रदेश राजधानी चक्रपथ, गौरिटार रंगशाला, आरोग्य केन्द्र र एकीकृत प्रदेश प्रशासकीय भवनलाई प्रदेश गौरवको आयोजनाका रूपमा अगाडी बढाउन आवश्यक प्रबन्ध मिलाएको छु।

माननीय सभामुख महोदय,

अब म आगामी आर्थिक वर्षका लागि क्षेत्रगत कार्यक्रम तथा विनियोजन सम्बन्धी प्रस्ताव प्रस्तुत गर्ने अनुमति चाहन्छु।

आन्तरिक मामिला, कानून तथा सहकारी

२८. सहकारी क्षेत्रप्रति नागरिकको विश्वास अभिवृद्धि गर्न नियामकीय निकायहरूको भूमिका अभिवृद्धि गर्दै सहकारी संस्थाहरूको अनुगमन, सुपरिवेक्षण, संस्थागत सुदृढीकरण तथा वित्तीय अनुशासन कायम गर्न आवश्यक रकम विनियोजन गरेको छु।
२९. समस्याग्रस्त सहकारी व्यवस्थापन तथा बचतकर्ता हित संरक्षण सम्बन्धी कार्यका लागि आवश्यक व्यवस्था मिलाएको छु।

३०. सहकारी संस्थाको माध्यमबाट सामूहिक उद्यम स्थापना, सीप विकास, वित्तीय साक्षरता तथा बजार पहुँच विस्तारका कार्यक्रमहरू सञ्चालन गर्न आवश्यक रकम विनियोजन गरेको छु।
३१. सार्वजनिक स्थलहरूमा सिसिटिभी क्यामरा जडान गरी डिजिटल क्राइम ट्र्याकिङ सिस्टम विकास गर्न आवश्यक बजेट विनियोजन गरेको छु।
३२. लागु औषध दुरुपयोग, मानव बेचबिखन तथा साइबर अपराध न्यूनीकरणका लागि प्रविधिमा आधारित र समुदायकेन्द्रित कार्यक्रम सञ्चालनका लागि विद्यालय तथा समुदायस्तरमा सुरक्षा सचेतना अभियान सञ्चालन गर्न बजेट विनियोजन गरेको छु।
३३. बाढी, पहिरो, डुबान तथा नदी कटान प्रभावित क्षेत्रमा तटबन्ध निर्माण, जोखिम न्यूनीकरण, पुनर्निर्माण कार्यक्रम तथा विपद् स्वयंसेवक परिचालन तथा विपद् बीमा कार्यक्रमका लागि आवश्यक रकम विनियोजन गरेको छु।
३४. स्वतन्त्र प्रेसको सम्मानार्थ बागमती प्रदेश सरकारबाट प्रदेशका पत्रकारहरूलाई सामाजिक सुरक्षा कोष र बीमामा जोड्ने कार्यक्रमको लागि रु १ करोड बजेट विनियोजन गरेको छु।
३५. प्रदेश राजधानी लगायत मुख्य सवारी साधनको चाप बढी हुने स्थानहरूमा ट्राफिक लाइट जडान गर्न आवश्यक रकम विनियोजन गरेको छु।
३६. बागमती प्रदेश प्रवेश गर्ने मुख्य नाकाहरूमा स्मार्ट चेकपोस्ट स्थापना गर्न आवश्यक रकम विनियोजन गरेको छु।

३७. आन्तरिक मामिला, कानून तथा सहकारी मन्त्रालयको लागि रु. ७२ करोड ७७ लाख ५७ हजार विनियोजन गरेको छु।

उद्योग, पर्यटन, श्रम तथा यातायात

३८. नवप्रवर्तनमा आधारित उद्यमशीलताको प्रवर्द्धन मार्फत प्रादेशिक स्टार्टअप इकोसिस्टमको विकास गर्दै स्टार्टअप अभियानलाई सहयोग पुर्याउन विद्यालय, विश्वविद्यालय र निजी क्षेत्रमार्फत उद्यमशीलता शिक्षा र इन्क्युबेसन कार्यक्रमका लागि आवश्यक बजेट व्यवस्था गरेको छु।

३९. महिला तथा युवालाई सीप, उद्यमशीलता, स्वरोजगार, प्रविधि तथा वित्तीय सहायतामार्फत उत्पादनशील क्षेत्रमा आकर्षित गर्न तथा उत्पादनशील क्षेत्रमा निजी लगानी आकर्षित गर्न सार्वजनिक-निजी-सहकारी साझेदारीलाई प्रभावकारी रूपमा कार्यान्वयन गर्न आवश्यक रकम विनियोजन गरेको छु।

४०. प्रादेशिक उत्पादनको गुणस्तर, प्याकेजिङ, ब्रान्डिङ र बजारीकरण प्रवर्द्धन गर्न, स्वदेशी उत्पादनको खपत अभिवृद्धि गर्न सार्वजनिक निकायमा स्थानीय उत्पादनको प्रयोगलाई प्रोत्साहन गर्न, स्थानीय कच्चा पदार्थमा आधारित लघु, घरेलु, साना तथा मझौला उद्योगका लागि विशेष प्रोत्साहन कार्यक्रम सञ्चालन आवश्यक रकम विनियोजन गरेको छु।

४१. सरकारी, सहकारी, निजी क्षेत्र तथा विकास साझेदारबीचको सहकार्य मार्फत अति विपन्न, गरिब, असहाय, महिला, युवा, दलित, चेपाङ, बोटे, माझी, हायु तथा अन्य सिमान्तकृत समुदायलाई स्वरोजगार, उद्यमशीलता तथा आय आर्जनसँग आबद्ध गर्नका लागि आवश्यक व्यवस्था मिलाएको छु।

४२. उद्योग तथा वाणिज्य प्रशासन सेवालाई अनलाइन प्रणालीमा आधारित बनाउन र जिल्लास्थित उद्योग तथा वाणिज्य कार्यालयहरूलाई नमूना सेवाकेन्द्रको रूपमा विकास गर्दै लगिनेछ।
४३. संघ, प्रदेश र स्थानीय तहको सहकार्यमा औद्योगिक क्षेत्र, औद्योगिक ग्राम तथा हस्तकला ग्रामको पूर्वाधार विकासलाई तीव्रता दिनेगरी बजेट व्यवस्था गरेको छु।
४४. उपभोक्ता हित संरक्षण तथा आपूर्ति व्यवस्थालाई प्रभावकारी बनाउन कालोबजारी र कार्टेलिङ नियन्त्रणका लागि नियमित बजार अनुगमनलाई निरन्तरता दिँदै स्वच्छ र प्रतिस्पर्धी बजार प्रवर्द्धनका लागि विभिन्न कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ।
४५. भूमिको वैज्ञानिक, योजनाबद्ध तथा दिगो उपयोग सुनिश्चित गर्न प्रादेशिक भू-उपयोग योजना निर्माण गरी कार्यान्वयन गरिनेछ। भू-अभिलेख तथा भूमि प्रशासन प्रणालीलाई डिजिटल, पारदर्शी र सेवाग्राहीमैत्री बनाउन आवश्यक रकम विनियोजन गरेको छु।
४६. “प्रविधि र पारदर्शिता: सेवा प्रवाहको नयाँ परिभाषा” लाई आत्मसात गर्दै यातायात कार्यालयबाट प्रदान गर्ने सेवाहरू क्रमशः अनलाइन माध्यमबाट प्रवाह गर्न आवश्यक पूर्वाधार विकास, पुराना कागजी फाइल तथा ढड्डाहरूको विद्युतीय अभिलेख सिर्जना, सवारी चालक अनुमती पत्र र सवारी दर्ता प्रणालीमा सुधार तथा स्तरोन्नोती सहित केन्द्रिय प्रणाली, राष्ट्रिय परिचयपत्रसँग अन्तरआवद्धता कायम गर्न आवश्यक प्रबन्ध मिलाएको छु।
४७. यातायात सम्बद्ध सेवामा सुशासन अभिवृद्धि गर्नको लागि न्यूनतम सम्पर्क विन्दु कायम गर्ने र फेसलेस सेवा प्रवाहको प्रारूप तयार पार्न सवारी चालक अनुमती पत्रको लिखित परीक्षा अनलाइन गर्ने, प्रयोगात्मक परीक्षालाई स्वचालित बनाउने,

लिखित र प्रयोगात्मक परीक्षाको व्यवस्थापनलाई पृथकीकरण गरी सम्भावित मिलोमतोलाई निस्तेज गर्ने, स्वचालित प्रविधिमा आधारित सवारी परीक्षण सेवा प्रारम्भ गर्न आवश्यक बजेट व्यवस्था गरेको छु।

४८. संघीय सरकारसँगको समन्वयमा सवारी चालक अनुमतिपत्रको छपाई तथा वितरण प्रदेशबाटै हुने व्यवस्था मिलाइनेछ। सवारी दर्ता प्रमाणपत्रलाई क्यूआर कोडयुक्त स्मार्ट कार्डमा रूपान्तरण गर्दै सवारी चालक अनुमती पत्र र सवारी कर सम्बन्धी राजस्व भुक्तानी विद्युतीय माध्यमबाट गर्ने व्यवस्था मिलाई सवारी चालक अनुमती पत्र र सवारीको कर भुक्तानी तथा नवीकरणको लागी कार्यालय जानुपर्ने बाध्यताको अन्त्य गर्ने प्रबन्ध मिलाएको छु।
४९. संघीय सरकारसँगको सहकार्यमा यातायात कार्यालयहरूबाट प्रवाह हुने सेवालाई नागरिक एपसँगको आबद्धता मार्फत पहुँचयोग्य, सरल र सेवाग्राहीमैत्री बनाइनेछ। सवारी चालक अनुमतिपत्र, ब्लुबुक र यान्त्रिक परीक्षण सम्बन्धी जानकारी नागरिकले मोबाइल एपबाट हेर्न सक्ने व्यवस्थाका लागि आवश्यक बजेट व्यवस्था गरेको छु।
५०. यातायात व्यवस्था कार्यालयहरूको कार्यस्थल सुधार र सेवाग्राहीमैत्री बनाउन डिजिटल डिस्प्ले, टोकन प्रणाली, शुद्ध पिउने पानी, व्यवस्थित प्रतीक्षालय, सफा शौचालय र आवश्यक फर्निचर आदिको व्यवस्थापनका लागि आवश्यक रकम विनियोजन गरेको छु।
५१. सार्वजनिक यातायातमा नियमित यान्त्रिक परीक्षण गर्ने र पुराना सवारी साधनको पत्रु गर्ने कार्यलाई वैज्ञानिक र आधुनिक बनाउन निजी क्षेत्रको समेत सहकार्यमा स्वचालित प्रविधियुक्त सवारी परीक्षण केन्द्र स्थापना तथा सञ्चालन गरिनेछ, यस्ता केन्द्रलाई एकीकृत यातायात सेवा केन्द्रको अवधारण अनुरूप विकास गर्दै लैजाने

व्यवस्थाका लागि आवश्यक व्यवस्था मिलाएको छु। साथै, आवश्यकता अनुसार उपत्यकामा साना सार्वजनिक सवारी साधन दर्ता खुला गरिने व्यवस्था मिलाइनेछ।

५२. सडक दुर्घटना न्यूनीकरण गरी जनधनको सुरक्षा गर्न **सुरक्षित सडक, जिम्मेवार चालक, सचेत नागरिक वर्ष** अभियान सञ्चालन गरिनेछ। ट्राफिक व्यवस्थापन र सडक सुरक्षा सम्बन्धी संस्थागत समन्वय कायम गरिनेछ। सवारी चालकहरूको क्षमता विकास तथा सडक सुरक्षा सचेतना अभियान सञ्चालन गरी दुर्घटना न्यूनीकरणमा जोड दिँदै सडक सुरक्षा दिवस, प्रशिक्षण कार्यशाला र जनसचेतना कार्यक्रम सञ्चालन गर्नका लागि आवश्यक रकम विनियोजन गरेको छु।
५३. सुरक्षित र मर्यादित वैदेशिक रोजगारीका लागि सूचना तथा परामर्श सेवा, सीप विकास, न्यायमा पहुँच र वित्तीय साक्षरता प्रदान गर्न आवश्यक बजेट व्यवस्था गरेको छु।
५४. बागमती प्रदेश भित्रका नागरिकहरूको वैदेशिक रोजगारीका क्रममा मृत्यु भई आर्थिक अभावका कारण शव ल्याउन समस्या भएमा संघीय सरकारसँग समन्वय गरी छोटो समयमै स्वदेशमा शव ल्याउन आवश्यक प्रबन्ध मिलाइनेछ।
५५. अनौपचारिक क्षेत्रका श्रमिकहरूको दर्ता र सामाजिक सुरक्षा कोषमा आवद्धताका लागि सहजीकरण गरिनेछ। प्रदेशका सबै जिल्लामा श्रमिक दर्ता केन्द्र स्थापना गरी सहज पहुँच र सेवा प्रवाह गर्नका लागि आवश्यक रकम विनियोजन गरेको छु।
५६. युवाहरूलाई स्थानीय माग र बजारको आवश्यकताका आधारमा रोजगारमूलक सीप विकास तालिम र प्रमाणीकरणको व्यवस्था मिलाइनेछ। CTEVT र अन्य प्रशिक्षण संस्थासँग समन्वय गरी सीप विकासको गुणस्तर सुनिश्चित गरिनेछ।

विश्वविद्यालय र उद्योगहरूसँगको सहकार्यमा करियर काउन्सिलिङ, Job matching र Placement सेवाको विस्तार गरिनेछ। प्रदेशभरका रोजगार सेवा केन्द्रहरूलाई नमुना रोजगार सेवा केन्द्रको रूपमा स्तरोन्नति गरिनेछ। यसका लागि आवश्यक व्यवस्था गरिएको छ।

५७. “सुरक्षित सडक: सुनिश्चित यात्रा” भन्ने अवधारणा अनुसार दुर्घटना जोखिमयुक्त स्थान (Black Spot) पहिचान गरी दुर्घटना न्यूनीकरण कार्यक्रम कार्यान्वयन गर्न तथा धेरै दुर्घटना हुने क्षेत्रमा सुरक्षा सुधार, सङ्केत तथा सचेतना कार्यक्रम सञ्चालन गर्न आवश्यक प्रबन्ध मिलाएको छ।
५८. ट्राफिक प्रहरी, यातायात कार्यालय तथा स्वास्थ्य संस्थाबीच सडक सुरक्षा सम्बन्धी संस्थागत समन्वय कायम गर्न, सवारी दुर्घटना सम्बन्धी तथ्याङ्क सङ्कलन र विश्लेषण गरी कार्यक्रम सञ्चालन गर्न आवश्यक बजेट व्यवस्था गरेको छ।
५९. श्रम बजारको आवश्यकता र प्रवृत्ति पहिचान गर्न **LMIS (Labor Market Information System)** विकास गरी रोजगार सेवा केन्द्रसँग एकीकृत गर्न आवश्यक व्यवस्था मिलाएको छ।
६०. विपन्न, महिला, दलित, सामाजिक रूपमा पिछडिएका तथा अल्पसंख्यक समुदायका युवाहरूलाई सीप विकास र रोजगारीमा अवसर प्रदान गर्ने कार्यक्रम सञ्चालन गर्न आवश्यक व्यवस्था गरिएको छ।
६१. “घुमौ बागमती: बुझौ संस्कृति” अभियान सञ्चालन गर्दै प्रदेशका प्रमुख तथा ओझेलमा परेका पर्यटकीय गन्तव्यहरूको प्रवर्द्धन गर्न बागमती प्रदेशका ६६ वटै निर्वाचन क्षेत्रमा पर्यटकीय पूर्वाधारको समानुपातिक विकास सुनिश्चितताका लागि

एक निर्वाचन क्षेत्र: एक प्रमुख पर्यटकीय गन्तव्य अवधारणालाई कार्यान्वयन गर्न बजेट विनियोजन गरेको छु।

६२. धार्मिक, सांस्कृतिक, ऐतिहासिक तथा पुरातात्विक सम्पदाको संरक्षण, सम्बर्द्धन तथा व्यवस्थापन गर्न, लोपोन्मुख भाषा, लिपि, कला, संस्कृति तथा अमूर्त सम्पदाको डिजिटल अभिलेख तयार गर्न रकम व्यवस्था गरेको छु।
६३. प्रदेशभित्र रहेका ऐतिहासिक, धार्मिक र पर्यापर्यटकीय स्थलहरू जोड्ने गरी बागमती प्रदेश पर्यटकीय सर्किट परियोजना लाई प्रदेश सरकारको प्राथमिकता प्राप्त आयोजनाका रूपमा कार्यान्वयन गर्न बृहत् गुरुयोजना बनाई पर्यटन पूर्वाधारहरूको विकास गर्न आवश्यक रकम विनियोजन गरेको छु।
६४. बागमती प्रदेश पर्यटन रणनीतिक योजना (२०२५-२०४०) लाई प्रभावकारी रूपमा कार्यान्वयन गरिनेछ। चितवन जिल्लालाई बैठक, प्रोत्साहन, सम्मेलन तथा प्रदर्शनी(माइस) पर्यटन केन्द्रको रूपमा विकास गरिनेछ। योग, ध्यान, वेलनेस, जङ्गल सफारी तथा साहसिक पर्यटनलाई प्रवर्धन गरिनेछ। साथै अन्तराष्ट्रिय साहसिक पर्यटन प्रवर्धनका लागि हाइकिङ, साइक्लिङ, म्याराथन जस्ता कार्यक्रम सञ्चालन गर्न आवश्यक व्यवस्था मिलाएको छु।
६५. उद्योग, पर्यटन, श्रम तथा यातायात मन्त्रालयका लागि रु. ५ अर्ब ३७ करोड ५५ लाख ७४ हजार विनियोजन गरेको छु।

कृषि, पशुपन्छी, वन तथा वातावरण

६६. जिल्लागत सम्भाव्यता र बजार मागका आधारमा खाद्यान्न, तरकारी, फलफूल, मसलाबाली, च्याउ, मह तथा पशुपन्छी र मत्स्य क्षेत्रको उत्पादन तथा उत्पादकत्व वृद्धि गर्न प्राविधिक सेवा सहितको प्रवर्द्धनात्मक, कृषि प्रसार र क्षमता अभिवृद्धि कार्यक्रम सञ्चालन गर्नका लागि आवश्यक प्रबन्ध मिलाएको छु।
६७. समुदायमा आधारित खेती प्रणालीमार्फत कृषिजन्य बाली वस्तुको उत्पादन गरी प्रशोधन तथा बजारीकरण प्रवर्द्धन गर्न हाल प्रदेशका ६० वडाहरूमा सञ्चालन भईरहेको समुदायमा आधारित एक वडा एक कृषि उत्पादन कार्यक्रमलाई आगामी आर्थिक वर्षमा समेत निरन्तरता दिँदै थप विस्तार गर्न समेत निरन्तरता दिएको छु।
६८. “कृषकको सम्मान: कृषिमा अनुदान” भन्ने नीति अनुरूप कृषि उत्पादन, प्रशोधन, भण्डारण तथा बजारीकरणमा संलग्न कृषक तथा कृषि उद्यमीहरूलाई उपलब्ध गराउँदै आएको विभिन्न अनुदानका कार्यक्रमहरूलाई बैंक तथा वित्तीय संस्थामार्फत प्रवाह हुने गरी कृषि कर्जाका ब्याज अनुदान, दुग्ध उत्पादनमा आत्मनिर्भर बनाउन उत्पादनमा आधारित प्रोत्साहन अनुदान, बिउ उत्पादनमा दिईदै आएको प्रोत्साहन अनुदान, सहकारीबाट सञ्चालित दुग्ध चिस्यान केन्द्र तथा शित भण्डार गृहमा खपत हुने विद्युत् महशुलमा ५० प्रतिशत सहूलियत अनुदान कार्यक्रमलाई निरन्तरताका लागि आगामी आर्थिक वर्षका लागि आवश्यक बजेट व्यवस्था गरेको छु।
६९. पशुपन्छीमा लाग्ने विभिन्न संक्रामक रोगहरूको समयमै पहिचान, रोकथाम तथा नियन्त्रण क्षमता अभिवृद्धि गर्न अभियानमुखी खोप कार्यक्रम, खोरेत रोग नियन्त्रण तथा रोगमुक्त क्षेत्र कार्यक्रम, पशुपालन क्षेत्रमा उत्पादकत्व वृद्धि, रोग नियन्त्रण

र गुणस्तरीय उत्पादन सुनिश्चित गर्न असल पशुपालन अभ्यास कार्यक्रम सञ्चालन गर्न आवश्यक रकम विनियोजन गरेको छु ।

७०. युवा जनशक्तिलाई कृषि क्षेत्रमा आकर्षित गर्न कृषि ज्ञान रत्न प्रवर्धन कार्यक्रम, साना, अर्ध-व्यावसायिक, निर्वाहमुखी तथा विपन्न-सिमान्तकृत कृषकका लागि प्राविधिक सेवासहित मागमा आधारित जिविकोपार्जन सुधार कार्यक्रम सञ्चालन गर्न आवश्यक प्रबन्ध मिलाएको छु ।

७१. कृषि, पशुपन्छी तथा मत्स्यजन्य वस्तुको उत्पादनदेखि बजारीकरणसम्म सम्पूर्ण मूल्य तथा आपूर्ति श्रृंखलालाई सुदृढ बनाउन मूल्य तथा आपूर्ति श्रृंखला विकास कार्यक्रम सञ्चालन गरी किसानको आय अभिवृद्धि र कृषि व्यवसायको प्रतिस्पर्धात्मक क्षमता विकास गर्न आवश्यक बजेटको व्यवस्था गरेको छु ।

७२. “प्राङ्गारिक मल: माटोको बल” भन्ने नारा अनुरूप माटोको उर्वराशक्ति बढाउन तथा रासायनिक मल माथिको निर्भरता न्यूनीकरण गर्न सार्वजनिक-नीजि-साझेदारी मोडेलमा बागमती प्रदेशमा प्राङ्गारिक मल उत्पादन कारखाना स्थापना गर्नका लागि आवश्यक बजेट व्यवस्था गरेको छु । विगत देखि कार्यान्वयनमा रहेको एक निर्वाचन क्षेत्र, एक प्राङ्गारिक मल कारखाना स्थापनाको कार्यक्रमलाई समेत निरन्तरता दिएको छु ।

७३. सरकारी फार्म-केन्द्रहरूलाई अनुसन्धान तथा प्रविधि प्रसारको हबका रूपमा विकास गर्दै, नेपाल कृषि अनुसन्धान परिषद् र विश्वविद्यालयहरूसँगको सहकार्यमा नवीनतम परीक्षणहरू सञ्चालन गर्न बजेटको व्यवस्था गरेको छु । कृषि, पशुपन्छी तथा मत्स्य विज्ञानको क्षेत्रमा स्नातकोत्तर तहमा अध्ययनरत विद्यार्थीहरूलाई अनुसन्धानमा संलग्न गराई सोधकार्यमा सहयोग गर्न आवश्यक रकम विनियोजन गरेको छु ।

७४. कृषि उत्पादन पकेट क्षेत्रहरूको उत्पादन एवं उत्पादकत्व वृद्धि गर्न सर्वयाम सिंचाइ सुविधा उपलब्धताको लागि साना सिंचाई संरचनाको निर्माण तथा मर्मत सम्भार कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिन आवश्यक रकम विनियोजन गरेको छु।
७५. जग्गा भाडामा लिई खेती गर्दै आइरहेका व्यावसायिक किसानहरूको उत्पादन लागत घटाइ प्रतिस्पर्धात्मक क्षमता वृद्धि गर्न जग्गा भाडामा दिईने अनुदानलाई निरन्तरता दिन आवश्यक बजेट व्यवस्था मिलाएको छु।
७६. कृषकहरूबाट उत्पादित तरकारी तथा फलफूलको सहज बजारीकरणका लागि मकवानपुरको हेटौँडामा निर्माण सम्पन्न गरिएको प्रदेश कृषि थोक बजार सञ्चालनका लागि आवश्यक रकम विनियोजन गरेको छु।
७७. भान्छामा प्रयोग हुने मरमसलाहरू अदुवा, वेसार, लसुन, प्याज र खुर्सानी आदिको उत्पादन तथा प्रसोधन गर्ने कार्यक्रमका लागि आवश्यक बजेट विनियोजन गरेको छु।
७८. मानव-वन्यजन्तु द्वन्द्व न्यूनीकरण तथा कृषि उपज संरक्षणका लागि बाँदर लगायत वन्यजन्तुको वासस्थान व्यवस्थापन गर्ने, प्रभावित क्षेत्रमा फलफूल जङ्गल प्रणाली प्रवर्द्धन गर्ने र वन्यजन्तुबाट प्रभावित परिवारलाई राहत, बीमा तथा प्रविधि हस्तान्तरण कार्यक्रमका साथै उक्त क्षेत्रमा बाँदरबाट क्षति नहुने वैकल्पिक उत्पादनलाई प्रोत्साहन गर्न आवश्यक बजेट व्यवस्था गरेको छु।
७९. बाढी, पहिरो, डुबान तथा नदी कटान प्रभावित क्षेत्रमा तटबन्ध निर्माण, जोखिम न्यूनीकरण तथा पुनःनिर्माण कार्यक्रम सञ्चालनका लागि आवश्यक प्रबन्ध मिलाएको छु।

८०. वन डढेलो न्यूनीकरणका लागि समुदाय, सुरक्षा निकाय तथा स्थानीय तहसँगको सहकार्यमा पूर्वतयारी तथा नियन्त्रण कार्यक्रम सञ्चालनको लागि आवश्यक रकम विनियोजन गरेको छु।
८१. “हरियो वन: समृद्धिको साधन” भन्ने नीति अनुसार वन पैदावारमा आधारित उद्यम, हरित रोजगारी, पर्यापर्यटन तथा काष्ठ, वनजन्य फलफूल र जडीबुटीको संरक्षण, उत्पादन, प्रशोधन तथा बजारीकरणलाई प्रोत्साहन गर्न आवश्यक व्यवस्था मिलाइने छ। सरकारी संरचना निर्माणमा प्रदेशमा उत्पादित काठको प्रयोगलाई प्राथमिकता दिदै स्वदेशी काठको प्रयोगलाई अनिवार्य गर्दै लैजान तथा वनपैदावार काठको मुल्य निर्धारण गर्ने कार्यलाई समयानुकूल रूपमा परिमार्जन गर्न आवश्यक व्यवस्था मिलाइने छ।
८२. सामुदायिक वनहरूको कार्ययोजना पुनर्लेखन गरी दिगो वन व्यवस्थापनलाई प्रभावकारी बनाइ वन समूहहरूलाई समावेशी, सुशासनयुक्त तथा जलवायु उत्थानशील बनाउन, नमूना सामुदायिक वन कार्यक्रम सञ्चालन गर्न, सालकलाई प्रदेशको गौरवको प्राणीका रूपमा संरक्षण गर्न विशेष कार्यक्रम सञ्चालनका लागि आवश्यक रकम विनियोजन गरेको छु।
८३. जलवायु परिवर्तनबाट प्रभावित क्षेत्र तथा समुदायका लागि अनुकूलन तथा उत्थानशीलता अभिवृद्धि कार्यक्रम सञ्चालन गर्न, जलवायु जोखिम न्यूनीकरण, जलाधार संरक्षण तथा संवेदनशील क्षेत्रहरूको व्यवस्थापनका लागि वातावरणमैत्री तथा बायोइन्जिनियरिङ प्रविधिको प्रयोगलाई प्राथमिकता दिन एकीकृत जलाधार व्यवस्थापन गुरुयोजना तयार गरी कार्यान्वयन गर्न, जलवायु परिवर्तनको प्रभाव न्यूनीकरण गर्न रेड-प्लस कार्यक्रम तथा कृषि-वन केन्द्रित जलाधार विकास कार्यक्रम सञ्चालन गर्न आवश्यक रकम विनियोजन गरेको छु।

८४. बागमती प्रदेशका रैथाने एवम् स्थानीय बाली उत्पादन, संकलन, प्रशोधन गरी उपभोक्ता समक्ष पुऱ्याउन एक जिल्ला एक संकलन तथा प्रशोधन (ब्राण्डिड) केन्द्र र पर्यटकीय भान्छाघर स्थापनाका लागि आवश्यक बजेट व्यवस्था गरेको छु।
८५. कृषि, पशुपन्छी, वन तथा वातावरण मन्त्रालयका लागि रु. ६ अर्ब ७१ करोड ७७ लाख २४ हजार विनियोजन गरेको छु।

स्वास्थ्य तथा सामाजिक विकास

८६. “शिक्षाका लागि सामाजिक न्याय र सामाजिक न्यायका लागि शिक्षा” भन्ने अवधारणासहित न्यून साक्षरता भएका स्थानीय तहहरूमा शैक्षिक गुणस्तर सुधार कार्यक्रम, अनिवार्य तथा निःशुल्क शिक्षा कार्यक्रम कार्यान्वयन तथा आवासीय कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने व्यवस्था मिलाएको छु।
८७. शिक्षण सिकाइ क्रियाकलापलाई प्रविधिमैत्री साथै परिणामुखी बनाउन **Smart Teaching** को सुरुवात गर्न आवश्यक बजेट व्यवस्था गरेको छु।
८८. "यूवाहरूमा सिर्जनशीलता: रोजगारी र उद्यमशीलता" भन्ने परिलक्ष्यका साथ अप्रेन्टिसीप, लर्न एण्ड ड्रू, मागमा आधारित व्यवसायिक तथा सीपमूलक तालिम कार्यक्रमहरू आवश्यकता अनुसार निजी क्षेत्र र स्थानीय तहहरूसँगको साझेदारीमा समेत सञ्चालन गर्न आवश्यक बजेटको प्रबन्ध गरेको छु।
८९. शैक्षिक गुणस्तर अभिवृद्धिका लागि सामुदायिक विद्यालयमा कार्यरत शिक्षकहरूको पेशागत दक्षता विकास र मागमा आधारित शिक्षक तालिम, डिजिटल प्रविधिमा

शिक्षकहरूको क्षमता अभिवृद्धि गर्न अनलाइन मार्फत ए.आइ.मा आधारित डिजिटल तालिम सञ्चालन गरिनेछ।

९०. बागमती विश्वविद्यालयको भौतिक सबलीकरण सहित प्राविधिक उच्च शिक्षाका कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरिने छ। प्राविधिक उच्च शिक्षामा छात्रवृत्ति तथा सामुदायिक क्याम्पसहरूको गुणस्तर सुधारका लागि आवश्यक बजेटको व्यवस्था मिलाएको छ।
९१. भरतपुरमा निर्माणाधीन गौतमबुद्ध अन्तर्राष्ट्रिय क्रिकेट रंगशाला, ललितपुरमा निर्माणाधीन गोदावरी रंगशाला र हेटौँडाको गौरीटारमा निर्माणाधीन अन्तर्राष्ट्रिय रंगशाला निर्माणलाई उच्च प्राथमिकता दिइ सम्पन्न गर्न आवश्यक रकम विनियोजन गरेकोछु।
९२. योग, ध्यान र स्वजागरणको माध्यमबाट स्वस्थ र आरोग्य जीवनयापन गर्ने प्रदेशवासीको आकांक्षालाई सम्बोधन गर्न प्रादेशिक राजधानी हेटौँडामा एक **आरोग्य केन्द्र, हेटौँडा -१६, शक्तिडाँडामा स्थापना गर्न आवश्यक बजेट विनियोजन गरेको छु।**
९३. लैङ्गिक समानता र महिला सशक्तीकरणका लागि महिला उद्यमशीलता विकासका कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ। लैङ्गिक हिंसापीडितका लागि पुनस्थापना केन्द्र, सुरक्षित आवास तथा मनोसामाजिक परामर्श सेवाको विस्तार गर्दै महिला तथा बालबालिकामाथि हुने हिंसाविरुद्ध द्रुत उद्धार तथा कानुनी सहजीकरण सेवा उपलब्ध गराउन बजेटको प्रबन्ध गरेको छु।

९४. दलित समुदायको सामाजिक, आर्थिक तथा शैक्षिक सशक्तीकरण गर्दै सम्मानजनक जीवनयापन र आत्मनिर्भरताको आधार निर्माण गर्न आवश्यक रकम विनियोजन गरेको छु।
९५. एकल महिलाका लागि उद्यमशिलता विकास गरी स्वरोजगार मार्फत गरिखाने बनाउन आवश्यक बजेट व्यवस्था गरेको छु।
९६. ज्येष्ठ नागरिकहरूको संरक्षण र सम्मानका लागि ज्येष्ठ नागरिक हेरचाह केन्द्रहरूलाई प्रोत्साहन तथा सहयोग गरिनेछ। ज्येष्ठ नागरिकहरूको अनुभव ज्ञान र सीप पुस्तान्तरणका लागि अन्तरपुस्ता सार्वजनिक संवाद कार्यक्रम सञ्चालन गर्न आवश्यक बजेट प्रबन्ध गरेको छु।
९७. बालबालिकाको अधिकार संरक्षण, बालविवाह अन्त्य र जोखिममा रहेका बालबालिकाको संरक्षण तथा पुनर्स्थापनाका लागि प्रोत्साहन गर्न बजेटको व्यवस्था मिलाएको छु।
९८. चेपाङ समुदायको उत्थानका लागि चेपाङ, चिउरी र चमेरो कार्यक्रमका लागि बजेट व्यवस्था गरेको छु।
९९. सहयोगापेक्षी सडक मानव मुक्त प्रदेश, अपाङ्गता सहायता, सशक्तीकरण तथा पुनर्स्थापना कार्यक्रम संघ, स्थानीय तह र गैरसरकारी संस्थाहरूसँगको समन्वय र सहकार्यमा क्रमशः कार्यान्वयन गर्ने, यौनिक तथा लैङ्गिक अल्पसंख्यक समुदायको मर्यादित जीवनका लागि सशक्तीकरणका कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने तथा बौद्धिक अपाङ्गता भएका बालबालिकाहरूको लागि आवासीय विद्यालय सञ्चालनका लागि आवश्यक प्रबन्ध गरेको छु।

१००. प्रदेशका अस्पतालहरूमा सि.टी. स्क्यान, एम.आर.आई, क्याथल्याब र हेमोडाइलासिस मेशिन जस्ता अत्याधुनिक उपकरणको व्यवस्था सहित गुणस्तरीय विशेषज्ञ तथा विशिष्टीकृत स्वास्थ्य सेवा विस्तारका लागि बजेट व्यवस्था गरेको छु।
१०१. प्रादेशिक अस्पताल, आयुर्वेद तथा वैकल्पिक चिकित्सालयहरूको भौतिक पूर्वाधार सुदृढीकरण तथा स्वास्थ्य सेवा थप प्रभावकारी र सेवाग्राही मैत्री बनाउन स्वास्थ्य सेवामा सूचना प्रविधिको उपयोग विस्तार गर्न इ.एम.आर./इ.एच.आर, टेलिमेडिसिन र हेल्थ प्रोफाइल प्रणाली विकास र कार्यान्वयनका लागि आवश्यक रकम विनियोजन गरेको छु।
१०२. क्यान्सर र मुटुरोगका बिरामीका लागि प्रदेश सरकारले प्रदान गर्दै आएको उपचार सहूलियतलाई निरन्तरता दिदै गम्भीर तथा दीर्घ रोगबाट प्रभावित बिरामीहरूको जीवनस्तर सुधार गर्न पेलियटिभ केयर सेवा सञ्चालनका लागि तथा नसर्ने रोग तथा मानसिक स्वास्थ्य समस्याको समयमै पहिचान, रोकथाम तथा उपचारका लागि **मुख्यमन्त्री जनता स्वास्थ्य कार्यक्रम** को निरन्तरताको लागि आवश्यक रकम व्यवस्था गरेको छु।
१०३. बालबालिकाको स्वास्थ्य प्रवर्द्धनका लागि **एक विद्यालय एक नर्स** कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिएको छु। उक्त कार्यक्रम क्रमिक रूपमा स्थानीय तहमा हस्तान्तरण गर्दै लैजाने नीति लिइनेछ। बालबालिकाहरूमा भविष्यमा हुन सक्ने बाथ रोग र मुटु रोगको निःशुल्क स्क्रिनिङ गर्ने, बालबालिकालाई विद्यालयस्तरमा श्रवण, दृष्टि र दन्त परीक्षण गरी उपचार र चस्मा उपलब्ध गराउने कार्यक्रमको निरन्तरताको लागि आवश्यक बजेट विनियोजन गरेको छु।

१०४. ज्यान जोखिममा परेका गर्भवती तथा सुत्केरी महिलाहरूको निःशुल्क हवाई उद्धार कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिएको छु। “पोषणयुक्त खानपानः स्वास्थ्यको पहिचान” भन्ने नारालाई सार्थकता दिन आमा तथा नवजात शिशुमा हुने कुपोषण दरलाई न्यूनीकरणका लागि सुत्केरी पोषण कार्यक्रम सञ्चालन गर्न आवश्यक रकम विनियोजन गरेको छु।
१०५. प्रदेशका लोपोन्मुख तथा सीमान्तकृत समुदायका महिलाहरूको सुरक्षित मातृत्व सेवामा पहुँच अभिवृद्धि गर्न स्वास्थ्य संस्थामा सुत्केरी गराउने र बालबालिकाले पूर्ण खोप लगाएका आमालाई रु ५ हजार उत्प्रेरणा खर्च प्रोत्साहन कार्यक्रम तथा सीमान्तकृत, लोपोन्मुख, आश्रममा आश्रित, “ख” वर्गका अपाङ्गता भएका व्यक्ति र महिला सामुदायिक स्वास्थ्य स्वयंसेविकाहरूको बीमालाई निरन्तरता दिएको छु।
१०६. विपन्न नागरिक तथा आकस्मिक अवस्थाका विरामीहरूलाई निःशुल्क रक्तसञ्चार सेवा उपलब्ध गराउन, महामारी तथा जनस्वास्थ्य आपतकालीन अवस्थाको पूर्वतयारी र प्रतिकार्यका लागि र सडक दुर्घटना तथा अन्य आकस्मिक अवस्थाको प्रभावकारी उपचार व्यवस्थापनका लागि ट्रमा सेवा सञ्चालन गर्न आवश्यक बजेट व्यवस्था गरेको छु।
१०७. आयुर्वेद औषधिमा आत्मनिर्भर हुन आयुर्वेद उत्पादन केन्द्रको क्षमता अभिवृद्धिका लागि आवश्यक बजेट व्यवस्था गरेको छु।
१०८. मदन भण्डारी स्वास्थ्य विज्ञान प्रतिष्ठानमा एम.बी.बी.एस., एम.डी. लगायतका स्वास्थ्य विषयको अध्ययन अध्यापन गराउन तथा शैक्षिक, प्राविधिक विकासका लागि प्रदेश गौरवको आयोजनाको रूपमा कार्यान्वयन गर्ने गरी रु. ५१ करोड २८ लाख ८८ हजार विनियोजन गरेको छु। साथै प्रादेशिक अस्पतालहरूमा

नर्सिङ्ग विषयको प्रवीणता प्रमाणपत्र तह शुरूवात गर्न आवश्यक प्रबन्ध मिलाएको छु।

१०९. जनस्वास्थ्य प्रयोगशालाको क्षमता अभिवृद्धि तथा अस्पताल र स्वास्थ्य संस्थाहरूको न्यूनतम सेवा मापदण्ड कार्यान्वयनका लागि आवश्यक रकम विनियोजन गरेको छु।
११०. स्थानीय तहसँगको साझेदारी तथा सहकार्यमा आधारभूत स्वास्थ्य सेवाको पहुँच र गुणस्तर अभिवृद्धि गर्न, सबै नीतिमा स्वास्थ्य, एक जिल्ला एक स्वस्थ शहर, एक स्थानीय तह, एक नमूना स्वास्थ्य संस्था, प्रदेश स्वास्थ्य स्वयंसेवक कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिन तथा महिला सामुदायिक स्वास्थ्य स्वयंसेविकाहरूलाई सम्मान तथा सञ्चार सहयोग उपलब्ध गराउन आवश्यक बजेट व्यवस्था गरेको छु।
१११. अटिजम, हेमोफिलिया, सिकलसेल एनिमिया, थालेसेमिया लगायतका जन्मजात तथा आनुवांशिक रोग भएका व्यक्तिहरूको उपचार तथा सहयोगका लागि आवश्यक बजेट व्यवस्था गरेको छु।
११२. दुर्गम तथा चिकित्सक अभाव भएका क्षेत्रमा विशेषज्ञ चिकित्सक परिचालन र प्रोत्साहन, दुर्गम तथा सेवा पहुँच कम भएका क्षेत्रमा विशेषज्ञ स्वास्थ्य शिविर सञ्चालन एवं जनस्वास्थ्यसम्बन्धी सचेतना कार्यक्रमका लागि आवश्यक रकम विनियोजन गरेको छु।
११३. आधारभूत, आकस्मिक, नसर्ने रोग, आयुर्वेद र मानसिक स्वास्थ्य सेवा सम्बन्धी औषधि एवम् रेविज रोग विरुद्धको खोपको व्यवस्थापनका लागि आवश्यक बजेट व्यवस्था गरेको छु।

११४. स्वास्थ्य तथा सामाजिक विकास मन्त्रालयका लागि रु. ९ अर्ब ६ करोड २ लाख ३९ हजार बजेट विनियोजन गरेको छु।

खानेपानी, ऊर्जा तथा सिंचाइ

११५. अध्ययनबाट सम्भाव्य देखिएका करिब ६० वटा सिंचाइ र तटबन्ध आयोजनाहरूका साथै याङ्ग्री-लार्के-इन्द्रावती तथा हेलम्बु-मेलम्ची नदी एकीकृत तटबन्ध, पाटीचौर बहुउद्देश्यीय लालीगुराँस ताल र हिले जलजले बहुउद्देश्यीय ताल निर्माण कार्यको सुरुवात गर्न रु. ४६ करोड विनियोजन गरेको छु।

११६. प्रदेशका विभिन्न जिल्लाहरूमा खानेपानी तथा सरसफाइतर्फका ५७ वटा सम्भाव्य देखिएका आयोजनाहरू तथा रसुवा जिल्लाको मिनी गोसाइँकुण्ड-धुन्चे-कालिका-उत्तरगया बृहत् खानेपानी आयोजना निर्माण कार्यका लागि रु. ८० करोड विनियोजन गरेको छु।

११७. खानेपानी, ऊर्जा तथा सिंचाइ मन्त्रालय अन्तर्गतका स्वीकृत वार्षिक विकास कार्यक्रममा समावेश भएका, विगतका आर्थिक वर्षहरूबाट अधुरा रहेका तथा छुटेका क्रमागत आयोजनाहरूलाई मन्त्रालयको स्वीकृत कार्यविधि एवं मापदण्ड बमोजिम प्राथमिकताका आधारमा सम्पन्न गर्न रु. २० करोड बजेटको व्यवस्था गरेको छु।

११८. प्रदेशका प्रमुख प्रशासकीय भवनहरू, नारायणी लिफ्ट तथा खगेरी नहर प्रणाली र स्यालो तथा डिप ट्युबवेलहरूमा सौर्य ऊर्जा जडान गर्ने प्रायोगिक परियोजनाहरूको निर्माण कार्यका लागि रु. ११ करोड ५० लाख विनियोजन गरेको छु।

११९. स्रोतको कुशलतापूर्वक व्यवस्थापन र आयोजनाको दिगो स्वामित्व सुनिश्चित गर्न स्थानीय तह तथा उपभोक्ता संस्थाहरूसँगको लागत साझेदारी अवधारणालाई कार्यान्वयन गर्न आवश्यक प्रबन्ध मिलाइएको छ।
१२०. खानेपानी, ऊर्जा, सिँचाइ र प्राकृतिक स्रोतको संरक्षणलाई एकीकृत ढङ्गले अगाडि बढाइनेछ। बहुउद्देश्यीय जलस्रोत आयोजनाहरूको पहिचान गरी वैज्ञानिक सम्भाव्यता अध्ययनका आधारमा कार्यान्वयन प्रक्रियालाई प्राथमिकताका साथ बजेट व्यवस्था गरेको छ।
१२१. उत्पादनका लागि सिँचाइको राष्ट्रिय लक्ष्यलाई आत्मसात् गर्दै बहुवर्षीय, क्रमागत सतह, लिफ्ट तथा भूमिगत सिँचाइ आयोजनाहरूलाई प्राथमिकता साथ अगाडि बढाइनेछ।
१२२. परम्परागत कुलो, राजकुलो, मुहान, ताल-तलैया र पोखरीहरूको संरक्षण, पुनःनिर्माण तथा पुनर्भरण गरी सिँचाइ सेवाको दायरा विस्तारका लागि आवश्यक रकम विनियोजन गरेको छ।
१२३. सिँचाइ सुविधा पुगेको जमिनको यथार्थ लगतको आधारमा योजनाबद्ध विकासको अवधारणा अवलम्बन गरिनेछ। सिँचाइ सेवाको सम्भाव्यता अध्ययन गरी टार सिँचाइ, लिफ्ट सिँचाइ लगायतका विस्तृत इन्भेन्टरी (विवरण) तयार गर्न आवश्यक बजेट व्यवस्था गरेको छ।
१२४. “सुरक्षित पिउने पानी: स्वस्थ जिन्दगानी” भन्ने उद्घोषलाई आत्मसाथ गर्दै प्रत्येक नागरिकको पहुँचमा स्वच्छ खानेपानी पुऱ्याउन “एक घर: एक धारा” को लक्ष्यलाई तीव्रता दिइनेछ। अधिकतम प्रगति हासिल गरिसकेका आयोजनाहरूलाई सम्पन्न गर्ने र बाँकी रहेका क्रमागत आयोजनाहरूलाई सुदृढीकरण तथा मर्मत-

सम्भारलाई सुनिश्चित गर्न मापदण्ड बनाई कार्यान्वयन गर्न रकम विनियोजन गरेको छु।

१२५. जलाशययुक्त जलविद्युत् आयोजनाहरूको पहिचान तथा सम्भाव्यता अध्ययन गरी सरकारी, निजी, साझेदारी मोडेलमा निर्माण कार्य अघि बढाउन आवश्यक प्रबन्ध मिलाएको छु।
१२६. प्रदेशका मुख्य प्रशासकीय भवनहरूलाई चरणबद्ध रूपमा सौर्य ऊर्जा जडान गर्दै सौर्य प्रविधिमा रूपान्तरण गर्नुका साथै प्रदेशका सम्पूर्ण जिल्लाका सम्भाव्य आयोजनाहरूको पहिचान गरी संघीय निकायसँगको समन्वय र सहकार्यमा नवीकरणीय ऊर्जाका कार्यक्रमहरूलाई तीव्रता दिन आवश्यक रकम विनियोजन गरेको छु।
१२७. बाढी, पहिरो र नदी कटानबाट प्रभावित संवेदनशील बस्ती तथा खेतीयोग्य जमिनको संरक्षणका लागि तटबन्ध निर्माण कार्यलाई प्राथमिकता दिइनेछ। विपद्बाट क्षतिग्रस्त खानेपानी, सिँचाइ तथा तटबन्धका संरचनाहरूको सिध्र मर्मत तथा पुनर्निर्माणका लागि आवश्यक रकम विनियोजन गरेको छु।
१२८. भूमिगत जलस्रोत संरक्षण, रिचार्ज पोखरी तथा खानेपानी सेवाको विस्तृत विवरण तयार गरी तथ्यमा आधारित वैज्ञानिक र वस्तुपरक योजना तर्जुमा गरी कार्यान्वयन प्रक्रिया अगाडि बढाउन आवश्यक प्रबन्ध मिलाएको छु।
१२९. स्थानीय तहसँगको लागत साझेदारीमा एकीकृत फोहरमैला व्यवस्थापन, नदी करिडोर विकास तथा सार्वजनिक खुला क्षेत्र संरक्षण कार्यक्रमका लागि बजेट व्यवस्था गरेको छु।

१३०. खानेपानी, उर्जा तथा सिंचाइ मन्त्रालयको लागि रु. ८ अर्ब ९० करोड ६१ लाख ८५ हजार विनियोजन गरेको छु।

भौतिक पूर्वाधार विकास

१३१. मानव विकास सूचकांकमा पछाडी परेका रुबिभ्याली, पाँचपोखरी थाङपाल, घ्याङ्लेक, राक्सीराङ्ग, नौकुण्ड जस्ता गाउँपालिकाहरूलाई प्रादेशिक गौरबका पक्की सडक आयोजना सञ्जालसँग जोड्नका लागि विशेष महत्व दिँदै बजेट विनियोजन गरेको छु।

१३२. प्रदेशको दीर्घकालीन समृद्धिका लागि तयार गरिएको प्रादेशिक सडक यातायात गुरुयोजनामा रहेका सडकहरूलाई भौगोलिक सन्तुलन, आवश्यकता र आर्थिक प्रतिफलका आधारमा विकास गर्न प्रदेश लोकमार्ग, प्रदेशमार्ग तथा स्थानीय तह केन्द्र जोड्ने सडकहरूको स्तरोन्नति कार्यलाई उच्च प्राथमिकतामा राखी अति महत्वपूर्ण रणनीतिक महत्वको सडक योजनाहरूलाई प्रादेशिक गौरबको योजना बनाउने गरी रु. ७ अर्ब १० करोड बजेट विनियोजन गरेको छु।

१३३. प्रादेशिक सडक तथा स्थानीय तह केन्द्र जोड्ने सडकहरूलाई सर्वयाम सञ्चालन हुने सडकको रूपमा विकास गर्न विशेष महत्व दिँदै सो सडकमा पर्ने सडक पुल, कल्भर्ट, कजवे, बेलिब्रिजहरूको निर्माणका लागि रु. २ अर्ब ५३ करोड बजेट विनियोजन गरेको छु।

१३४. सडक पूर्वाधार पुन्याउन नसकिएका विकट, दुर्गम तथा जोखिमयुक्त नदी, खोला खोल्सी तरी यात्रा गर्न समस्या परिरहेको स्थानहरूको पहिचान गरी त्यस्ता

स्थानहरूमा सुरक्षित तरी तराउ गर्न झोलुंगे पुलहरूको निर्माण कार्यका लागि प्राथमिकताका साथ बजेट व्यवस्था गरेको छु।

१३५. सडक दुर्घटनाबाट हुनसक्ने सम्भावित जनधनको क्षति न्यूनीकरण गर्न सडक सुरक्षा पूर्वाधार निर्माणलाई प्राथमिकता साथ बजेट विनियोजन गरेको छु ।
१३६. ठूला पूर्वाधारका संरचनाहरूलाई पारितोषिक प्रणालीको अनुकूलनता (Ecosystem Based Adaptation) र इन्जिनियरिङ विकल्पहरूको अध्ययनका लागि विश्वविद्यालय संगको सहकार्यमा जलवायु अनुकूलन, बायो-इन्जिनियरिङ प्रविधि तथा विपद प्रतिरोधी संरचनाको निर्माण कार्यका लागि आवश्यक बजेट विनियोजन गरेको छु।
१३७. विगतमा बजेट व्यवस्था भएर पनि पुरा हुन नसकेका अधुरा तथा उच्च प्रतिफल दिने आयोजनाहरू सम्पन्न गर्न पर्याप्त स्रोत सुनिश्चित गरेको छु।
१३८. बागमती प्रदेशका स्थानीय तहहरूको पालिका-केन्द्र, उदियमान बजार केन्द्र, ऐतिहासिक, सांस्कृतिक बस्तीहरूको बैज्ञानिक र व्यवस्थित शहरीकरण तथा जग्गा विकास कार्यक्रमका र एकीकृत पूर्वाधार विकासको कार्यक्रम कार्यान्वयन गर्न रु. ४७ करोड विनियोजन गरेको छु।
१३९. प्रदेश अन्तर्गत विभिन्न स्थानीय तहहरूसँगको सहकार्यमा एकीकृत फोहोरमैला व्यवस्थापन सम्बन्धी पूर्वाधार निर्माणको लागि आवश्यक बजेट विनियोजन गरेको छु ।
१४०. बागमती प्रदेश अन्तर्गत विभिन्न स्थानहरूमा सर्वसुलभ डिजाइनयुक्त पूर्वाधार निर्माण गरी नमुना वडा बनाउनको लागि आवश्यक बजेट व्यवस्थापन विनियोजन गरेको छु ।

१४१. काठमाडौं उपत्यकाको बढ्दो सहरी चाप र सवारी आवागमनको सहजताको लागि संघीय सरकारसँगको सहकार्यमा काठमाडौं उपत्यकामा मेट्रो रेल सञ्चालन सम्भाव्यता अध्ययनको निमित्त आवश्यक रकम विनियोजन गरेको छु।
१४२. भिमफेदी कुलेखानी सुरुङ्गमार्ग सम्भाव्यता अध्ययनका लागि आवश्यक रकम विनियोजन गरेको छु।
१४३. भौतिक पूर्वाधार विकास मन्त्रालयको लागि रु. २५ अर्ब ६० करोड ८ लाख ४८ हजार बजेट विनियोजन गरेको छु।

सुशासन र सार्वजनिक सेवा

१४४. बागमती प्रदेशवासी नागरिकले भोग्नुपरेको पिरमर्का, समस्या, गुनासो र उजुरीलाई ७ दिनभित्र फछ्यौट गर्ने गरी मुख्यमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयमा अत्याधुनिक प्रविधिसहितको हेलो सीएम डेस्क स्थापना र सञ्चालन गर्न आवश्यक बजेटको व्यवस्था मिलाएको छु।
१४५. प्रदेश सरकारद्वारा सञ्चालित सम्पूर्ण आयोजनाहरूको भौतिक तथा वित्तीय प्रगतिको निरन्तर ट्र्याकिङ र ट्रेसिङ गर्नका लागि अनलाइन प्रोजेक्ट मनिटरिङ सिस्टम विकास तथा कार्यान्वयनको लागि आवश्यक बजेट व्यवस्था गरेको छु।
१४६. प्रदेश अनुसन्धान तथा प्रशिक्षण प्रतिष्ठान केन्द्रको स्थापना गरी प्रदेश तथा स्थानीय तहका जनप्रतिनिधि र कर्मचारीहरूलाई प्रदान गरिने सबै प्रकारका तालिमहरूलाई एकद्वार प्रणालीमार्फत सञ्चालन गर्ने व्यवस्था मिलाइनेछ।

१४७. प्रदेशमा पहिचान भएका तर तर्जुमा हुन बाँकी कानूनलाई प्राथमिकताका साथ तर्जुमा गरी आर्थिक वर्ष २०८३/८४ लाई कानून तर्जुमा वर्षको रूपमा मनाइनेछ। प्रदेश सरकारले बनाएका नीति तथा कानूनहरूको कार्यान्वयन अवस्थाको अध्ययन एवम् विश्लेषण गर्न आवश्यक रकम विनियोजन गरेको छु।
१४८. प्रदेश सरकारको दीर्घकालिन पेन्सन दायित्वलाई व्यवस्थित गर्न लागि **योगदानमा आधारित निवृत्तिभरण कोष** स्थापनाको लागि मुख्यमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय अन्तर्गत रकम विनियोजन गरेको छु।
१४९. संघ, प्रदेश र स्थानीय तहबीचको समन्वय बढाउन **प्रदेश तथा स्थानीय शासन सबलीकरण कार्यक्रम** लाई निरन्तरता दिइएको छ। मानव विकास सूचकाङ्कमा पछाडि परेका स्थानीय तहहरूलाई लक्षित गरी **पालिका मानव विकास तथा आर्थिक रूपान्तरण विशेष कार्यक्रम** सञ्चालन गर्न रु. ४ करोड ४९ लाख बजेट विनियोजन गरेको छु। जिल्ला समन्वय समिति सहयोग कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिदै रु. ३ करोड ९० लाख बजेट विनियोजन गरेको छु।
१५०. **मुख्यमन्त्री सडकसँग उद्यमशीलता कार्यक्रम** मार्फत हरित अर्थतन्त्रको प्रवर्द्धन, वातावरणमैत्री उद्यम विकास तथा दिगो रोजगारी सिर्जनालाई प्रोत्साहन गर्दै समावेशी आर्थिक समृद्धिको आधार निर्माण गर्न भौतिक, वन, कृषि, पर्यटन र उद्योग मन्त्रालयबीच एकीकृत समन्वय संयन्त्र बनाई कार्य गर्न रु . ४३ करोड ८० लाख रकम विनियोजन गरेको छु।
१५१. संघीयताको प्रभावकारी कार्यान्वयन र स्थानीय सेवा सुधारका लागि नेपाल सरकारद्वारा स्थापित **शासकीय नवप्रवर्तन चुनौती कोषमा** साझेदारी गर्नका लागि मुख्यमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयमा आवश्यक व्यवस्था मिलाएको छु।

१५२. प्रदेश लोक सेवा आयोगलाई आधुनिक, प्रविधियुक्त र सबल तुल्याई भौतिक स्रोत साधन सम्पन्न बनाउन आवश्यक बजेट व्यवस्था गरेको छु।
१५३. प्रदेश लोक सेवा आयोगमा कार्यरत जनशक्तिलाई प्रविधि मैत्री र दक्ष बनाई कार्यक्षमतामा अभिवृद्धि गर्न विभिन्न तालिम तथा अभिमुखीकरण कार्यक्रमहरू सञ्चालन गर्न आवश्यक बजेट व्यवस्था गरेकोछु।
१५४. नेपाल सरकारले राष्ट्र सेवक कर्मचारीहरूका लागि संवत् २०८३ साउन १ गतेदेखि लागु हुने गरी कायम गरे अनुरूपको तलब, प्रोत्साहन भत्ता र महङ्गी भत्ता बागमती प्रदेश सरकार अन्तर्गत स्वीकृत दरबन्दीमा कार्यरत सम्पूर्ण कर्मचारीहरूलाई उपलब्ध गराउने व्यवस्था मिलाएको छु।

अर्थ, नीति तथा योजना

१५५. आयोजना छनौट मापदण्ड, बहुवर्षीय आयोजना व्यवस्थापन र आयोजना बैक सम्बन्धी एकीकृत कानून निर्माण तथा प्रदेश आयोजना बैक व्यवस्थापन सूचना प्रणालीको स्तरोन्नति, तहगत अन्तरआवद्धता तथा मर्मत सम्भारको लागि आवश्यक बजेट विनियोजन गरेको छु।
१५६. प्रदेश सरकारबाट सञ्चालित आयोजनाहरूको कार्यान्वयन प्रगतिको निरन्तर ट्र्याकिङ्ग र ट्रेसिङ्ग गर्न, अनुगमन तथा मूल्यांकन व्यवस्थापन सूचना प्रणाली निर्माण तथा विकास र तहगत अन्तरआवद्धता कायम गर्न बजेट विनियोजन गरेको छु।

१५७. प्रदेश नीति तथा योजना आयोगलाई सक्षम, सबल र गतिशील संस्थाका रूपमा विकास गर्न अध्ययन तथा अनुसन्धानका लागि आवश्यक बजेट व्यवस्था गरेको छु।
१५८. संघीय सरकार, स्थानीय तह तथा वित्तीय संस्थाहरूसँगको सहकार्यमा वित्तीय साक्षरता र वित्तीय पहुँच अभिवृद्धिका कार्यक्रमहरू सञ्चालन गर्न बजेट विनियोजन गरेको छु।
१५९. प्रदेशका सरकारी तथा सार्वजनिक निकायहरूको तथ्यांक तथा अभिलेख सुरक्षित, व्यवस्थित र दिगो रूपमा व्यवस्थापन गर्न प्रदेश तथ्यांक प्रणालीको निर्माण तथा विकास र संघीय सरकारसँग निरन्तर समन्वय र सहकार्यमा केन्द्रीय डाटा सर्भरमा प्रणालीगत अन्तरआवद्धता कायम गर्न आवश्यक बजेट विनियोजन गरेको छु।
१६०. तीनै तहका सरकार तथा सरोकारवालाहरू बीच बहुक्षेत्रीय पोषण योजना तेस्रो चरण कार्यान्वयनमा समन्वय, सहकार्य तथा सामूहिक अपनत्व कायम गरिनेछ।

माननीय सभामुख महोदय,

अब म माथि उल्लेखित क्षेत्रगत नीति तथा कार्यक्रमका लागि विनियोजन र स्रोतगत अनुमान प्रस्तुत गर्ने अनुमति चाहन्छु।

१६१. आगामी आर्थिक वर्षका लागि प्रस्तावित कार्यक्रम कार्यान्वयन गर्न रु. ६६ अर्ब ९३ करोड ३३ लाख ३३ हजार विनियोजन गरेको छु। कुल विनियोजनमध्ये चालु तर्फ रु. २२ अर्ब ९६ करोड १९ लाख ३० हजार अर्थात् कुल विनियोजनको ३४.३१ प्रतिशत र पुँजीगत तर्फ रु. ४३ अर्ब ९७ करोड १४ लाख ३ हजार अर्थात् कुल विनियोजनको ६५.६९ प्रतिशत रहेको छ।

१६२. आगामी आर्थिक वर्षको खर्च व्यहोर्ने स्रोतमध्ये कर राजस्वबाट रु. ३० अर्ब १५ करोड ६ लाख ६८ हजार, अन्य राजस्वबाट रु. ७ अर्ब ७३ करोड ९९ लाख १२ हजार, संघीय वित्तीय हस्तान्तरणबाट रु. १५ अर्ब ३१ करोड ४८ लाख तथा चालु आर्थिक वर्षको अनुमानित सञ्चित कोषको बचत, विविध प्राप्तिबाट रु. १२ अर्ब ७६ करोड ७९ लाख ५३ हजार र अन्य संस्थाबाट ऋण लगानी फिर्ताबाट रु. ९६ करोड प्राप्त हुने अनुमान गरिएको छ।

माननीय सभामुख महोदय,

अब म आगामी आर्थिक वर्ष २०८३/८४ को लागि राजस्वसम्बन्धी नीति तथा कार्यक्रम सम्बन्धी प्रस्ताव प्रस्तुत गर्ने अनुमति चाहन्छु।

१६३. प्रदेशमा लगानीको उपयुक्त वातावरण तयार गर्ने तथा आर्थिक क्रियाकलापमा वृद्धि हुने गरी आगामी आर्थिक वर्षको राजस्व नीति प्रस्ताव गरेको छु। विकास प्रतिको जनअपेक्षा र बढीरहेको सार्वजनिक खर्चको श्रोत व्यवस्थापन गर्न संघीय राजस्व नीतिसँग सामञ्जस्यता कायम गर्ने र अन्य प्रदेशका राजस्व परिचालन सम्बन्धी असल अभ्यासहरूलाई समेत आधार लिई राजस्व नीति तर्जुमा गरी कार्यान्वयन गरिनेछ।

१६४. राजस्वको नयाँ श्रोतहरूको पहिचान र परिचालन मार्फत प्रदेशको आन्तरिक आय वृद्धि गरी दिगो र भरपर्दो बनाइनेछ। डिजिटल राजस्व प्रणाली स्थापना गरी राजस्व संकलनको लागत घटाइनेछ। चुहावट नियन्त्रण तथा राजस्वको दायरा विस्तार गर्न राजस्व परामर्श समिति तथा बागमती राजस्व सुधार अध्ययन प्रतिवेदन, २०८२ का सुझावहरूलाई कार्यान्वयन गर्दै लगिनेछ।

१६५. उद्योग, कृषि, पर्यटन, वन, सूचना प्रविधि लगायतका क्षेत्रको विकास र विस्तारमा थप लगानी गरी उत्पादन र उत्पादकत्व बढाउँदै प्रदेशको राजस्वको दायरा विस्तार गरिनेछ।
१६६. गैरकर राजस्वका दरहरू सामयिक बनाउन सम्बन्धित विषयगत कानूनहरू संशोधन गरिनेछ। गैरकर राजस्वलाई प्राकृतिक श्रोतको दिगो उपयोग र लागत प्रभावी हुने गरी परिचालन गरिनेछ। स्थानीय तहसँगको समन्वयमा प्रभावकारी अनुगमन मार्फत राजस्व चुहावट न्यूनीकरण गरिनेछ।
१६७. प्रदेशको एकल अधिकार तथा प्रदेश र स्थानीय तहको साझा अधिकार क्षेत्रमा पर्ने राजस्वको प्रभावकारी परिचालनका सम्भावना प्रक्षेपण तथा तथ्याङ्क व्यवस्थापनमा साझेदारी गरिनेछ। राजस्व संकलन गर्ने निकायहरूको क्षमता अभिवृद्धि र संस्थागत सुदृढीकरण गरिनेछ।
१६८. युवा बर्गलाई गरिखाने वातावरण निर्माणका लागि व्यापार, व्यवसाय तथा स्टार्टअप तर्फ आकर्षित गरी उद्यमशिलता प्रवर्द्धन र स्वरोजगारी सिर्जना गर्न बागमती प्रदेशमा व्यवसाय दर्ता तथा नवीकरणमा लाग्दै आएको शुल्क पचास प्रतिशतले घटाएको छु। कम्पनीमा दर्ता भइ प्रदेश सरकार अन्तर्गत व्यापार व्यवसाय सन्चालन गर्न दर्ता अनुमति लिएका उद्योग व्यवसायहरूलाई नवीकरण गर्नुपर्ने विद्यमान व्यवस्थालाई हटाई लगानीको वातावरण निर्माणमा सहजीकरण गरेको छु। यसबाट थप व्यापार व्यवसाय दर्ता भई करको दायरामा समेत बृद्धि हुने विश्वास लिएको छु।
१६९. प्रदेश औद्योगिक व्यवसाय ऐन, प्रादेशिक व्यापार तथा व्यवसायसम्बन्धी ऐन, प्रदेश पर्यटन ऐन लगायतका कानून बमोजिम दर्ता हुने वा अनुमति लिने उद्योग व्यवसायलाई स्थानीय तहले पुनः व्यवसाय कर परिचालनका लागि समेत दर्ता

गर्ने अभ्यास रहेकाले दोहोरो करको भार नपर्ने गरी लगानीयोग्य वातावरण निर्माणमा ध्यान पुर्याइनेछ।

१७०. करदाता शिक्षा र सचेतना कार्यक्रमहरू सन्चालन मार्फत स्वेच्छिक कर परिपालनामा बृद्धि गरिनेछ। प्रदेश आर्थिक ऐनमा व्यवस्था गरिएका छुट सुविधाहरूको प्रभावकारिता सम्बन्धमा सुविधा कार्यान्वयन गर्ने निकायहरूले सोको स्पष्ट अभिलेख राखी प्रतिवेदन गर्ने व्यवस्था मिलाइनेछ।
१७१. राजस्व परामर्श समितिको सुझावका आधारमा प्रदेशको अधिकार क्षेत्रभित्रका केहि करका दरहरूमा सामान्य परिवर्तन गरी अधिकांश करका दरहरू यथावत राखी नीतिगत स्थिरतामा जोड दिएको छु।
१७२. प्रदेश सरकार मातहतका अस्पताल र जिल्ला आयुर्वेद तथा बैकल्पिक चिकित्सालय लगायतका स्वास्थ्य संस्थाहरूबाट उपलब्ध गराइने सेवाबाट संकलन हुने सेवा शुल्क प्रदेश सञ्चित कोषमा दाखिला हुने व्यवस्था मिलाइनेछ।

माननीय सभामुख महोदय,

अब म आगामी आर्थिक वर्षका लागि राजस्व सम्बन्धी छुट, सुविधा र सहूलियत प्रस्तुत गर्ने अनुमति चाहन्छु।

१७३. व्यावसायिक फर्म दर्ता गरी नवीकरण नगरेका उद्योग, फर्म (प्राइभेट र साझेदारी) र व्यवसायले संवत् २०८३ पौष मसान्तसम्म आर्थिक वर्ष २०८२/८३ सम्मको लाग्ने नवीकरण शुल्क दाखिला गरी नवीकरण गरेमा आर्थिक वर्ष २०८१/८२ भन्दा अगाडिका वर्षहरूमा लाग्ने जरिवाना छुट दिएको छु।

१७४. बागमती प्रदेशभित्र दर्ता भएका बीस वर्ष वा सो भन्दा पुराना सार्वजनिक (भाडाका) सवारी साधनका सवारी धनीले आफ्नो सवारी साधन पत्रु गराउने प्रयोजनार्थ संवत् २०८३ पौष मसान्तसम्म सम्बन्धित यातायात व्यवस्था कार्यालयमा बीस वर्षसम्मको तिर्न बुझाउन बाँकी सवारी साधन कर तथा सवारी साधनको दर्ता प्रमाणपत्र नवीकरण दस्तुर बुझाएमा सम्बन्धित यातायात व्यवस्था कार्यालयले सवारी साधन कर र सवारी साधन दर्ता प्रमाणपत्र नवीकरण दस्तुर बापत लाग्ने जरिवाना रकममा सत प्रतिशत छुट दिई त्यस्ता सवारी साधनको अभिलेखबाट लगतकट्टा गराई सवारी दर्ता प्रमाणपत्र खारेज गराउने व्यवस्था गरेको छु।
१७५. प्रचलित कानून अनुसार दर्ता भई नवीकरण नगरेका यातायात सेवासँग सम्बन्धित प्रशिक्षण केन्द्र, कारखाना, वर्कसप र रिक्न्डिसन हाउस लगायतका व्यवसायीहरूले पछिल्लो अवधिको नवीकरण दस्तुर संवत् २०८३ पौष मसान्तसम्म बुझाएमा सोभन्दा अगाडिका अवधिमा लाग्ने नवीकरण दस्तुर र जरिवानामा सत प्रतिशत छुट दिएको छु।
१७६. स्वदेशी लगानीका जलविद्युत उद्योग, चिया खेती, कफी खेती, कपास खेती, पुष्प व्यवसाय, तरकारी खेती, पशुपन्छी पालन, डेरी, अलैंची खेती, जडीबुटी खेती एवं फलफूल उद्योगको नाममा खरीद गर्ने जग्गाको लिखत पारित गर्दा लाग्ने रजिष्ट्रेसन दस्तुरमा दिदै आएको पचास प्रतिशत छुटलाइ निरन्तरता दिएको छु।
१७७. स्वदेशी लगानीका सामूहिक खेती योजना अन्तर्गत कृषि उत्पादन बढाउने उद्देश्यले व्यक्तिहरू मिली जग्गाको चक्ला मिलाई खेती गर्ने उद्योग खोली त्यस्तो उद्योगको नाममा लिखत पारित भएमा सोमा लाग्ने रजिष्ट्रेसन शुल्कमा दिदै आएको पचास प्रतिशत छुटलाइ निरन्तरता दिएको छु।

१७८. स्वदेशी सूती, गुड्खा, पानपराग र मदिराजन्य उद्योग बाहेकका उत्पादनमूलक तथा सूचना प्रविधि उद्योग लगानीका स्थापना तथा सञ्चालन गर्ने उद्योगको नाममा खरीद गर्ने जग्गाको लिखत पारित गर्दा लाग्ने रजिष्ट्रेसन शुल्कमा पचास प्रतिशत छुट दिने व्यवस्था मिलाएको छु।
१७९. जनआन्दोलन, सशस्त्र संघर्ष, मधेश आन्दोलनमा सहादत प्राप्त गरेका शहिद र वेपत्ता पारिएका व्यक्तिको आश्रित पति, पत्नी, छोरा र छोरी तथा माता—पिताको नाममा स्वामित्व प्राप्त हुने गरी पारित हुने लिखतमा परिचयपत्र वा आश्रित परिवारको स्थायी ठेगाना भएको स्थानीय तहको सिफारिस पेस गरेमा यस अनुसूची बमोजिम लाग्ने सबै प्रकारको दस्तुर र शुल्क पूर्णरूपमा छुट हुने व्यवस्थालाई निरन्तरता दिएको छु।
१८०. अपाङ्गता भएका व्यक्ति, दलित एवं पिछडिएका तथा अल्पसङ्ख्यक, सीमान्तकृत व्यक्तिहरूको नाममा स्वामित्व प्राप्त हुँदा असुल गरिने घरजग्गा रजिष्ट्रेसन शुल्कमा दिदै आएको पच्चिस प्रतिशत छुटलाई निरन्तरता दिएको छु।
१८१. महिला, सत्तरी वर्षभन्दा बढी उमेरका ज्येष्ठ नागरिक र बुवा आमा विहीन नाबालकको नाममा स्वामित्व प्राप्त हुने गरी पारित हुने लिखतमा लाग्ने रजिष्ट्रेसन शुल्कमा दिदै आएको पच्चिस प्रतिशत छुट तथा एकल महिलाको हकमा दिदै आएको पैतिस प्रतिशत छुटलाई निरन्तरता दिएको छु।
१८२. गाउँपालिकाको क्षेत्रभित्रको जग्गामा महिलाको नाममा स्वामित्व प्राप्त हुने गरी पारित हुने लिखतमा लगाइएको रजिष्ट्रेसन शुल्कमा पैतीस प्रतिशत छुट हुने व्यवस्थालाई निरन्तरता दिएको छु।

१८३. प्रदेश भित्रका हिमाली जिल्लाका दुर्गम स्थानका जग्गाको पारित हुने लिखतमा पचास प्रतिशत छुट दिइने व्यवस्थालाई निरन्तरता दिएको छु।
१८४. तीन सय जना भन्दा बढी व्यक्तिलाई प्रत्यक्ष रोजगारी दिने उत्पादनमूलक उद्योग स्थापना गर्न वा विस्तार गर्नका लागि जग्गा खरिद गर्दा लाग्ने रजिष्ट्रेसन शुल्कको लिखतमा दिंदै आएको पचास प्रतिशत छुटलाइ निरन्तरता दिएको छु।
१८५. भूमिहीन, मुक्तकमैया र मुक्तहलिया परिवारले सहूलियत ऋण र अनुदान प्राप्त गरी खरिद गरेको जग्गाको लिखत पारित गर्दा लाग्ने रजिष्ट्रेसन शुल्क, सेवा शुल्क र रोक्का दस्तुर पूर्णरूपमा दिंदै आएको छुटलाइ निरन्तरता दिएको छु।

माननीय सभामुख महोदय,

१८६. आर्थिक वर्ष २०८१/८२ को यथार्थ खर्च, चालु आर्थिक वर्ष २०८२/८३ को संशोधित अनुमान तथा आर्थिक वर्ष २०८३/८४ को शीर्षकगत र स्रोतसहितको आय-व्यय अनुमान यसैसाथ पेश गरेको छु। अनुमानित आय-व्ययको विवरण अनुसूचीमा समावेश गरिएको छ।
१८७. विनियोजन विधेयकको प्रभावकारी कार्यान्वयन, सुशासन र क्षमता अभिवृद्धिका कारण आगामी आर्थिक वर्ष प्रदेशको आर्थिक वृद्धिदर ७.५ प्रतिशत रहने विश्वास लिएको छु।
१८८. उल्लेखित कार्यक्रमहरूको कार्यान्वयनबाट प्रदेशको आर्थिक विकासमा महत्वपूर्ण टेवा पुग्ने र प्रदेशवासीको जीवनस्तरमा सुधार आउने विश्वास लिएको छु। साथै, प्रस्तुत बजेट तथा कार्यक्रमले नेपाल सरकारले लिएको उच्च, दिगो र फराकिलो आर्थिक वृद्धिको लक्ष्य हासिल गर्न, निजी क्षेत्रको लगानी वृद्धि गर्न, उद्यमशीलता

प्रवर्द्धन गर्न, आर्थिक क्रियाकलाप विस्तार गर्न तथा रोजगारीका अवसर सिर्जना गर्न योगदान पुऱ्याउने अपेक्षा गरेको छु।

१८९. अन्त्यमा, बजेट तर्जुमा गर्दा मार्गदर्शन प्रदान गर्नुहुने माननीय प्रदेश प्रमुख, माननीय मुख्यमन्त्री, प्रदेश सभाका माननीय सभामुख, माननीय उपसभामुख, माननीय मन्त्रीहरू, विषयगत समितिका माननीय सभापतिहरू तथा प्रदेश सभाका सम्पूर्ण माननीय सदस्यहरूप्रति हार्दिक आभार व्यक्त गर्दछु। साथै, बजेट निर्माणका क्रममा सुझाव प्रदान गर्नुहुने आम नागरिक, राजनीतिक दल, विभिन्न क्षेत्रका विज्ञ, निजी क्षेत्र, सञ्चार जगत, नागरिक समाज तथा सम्पूर्ण राष्ट्रसेवक कर्मचारीहरू लगायत सरोकारवालाप्रति बजेट कार्यान्वयनमा सबै पक्षबाट सहयोग प्राप्त हुने अपेक्षा सहित हार्दिक धन्यवाद ज्ञापन गर्दछु।

जय नेपाल।

अनुसुचीहरू

आय व्ययको विवरण
आर्थिक वर्ष २०८३/८४

अनुसूची - १
(रु.हजारमा)

विवरण	२०८१/८२ को व्यय	२०८२/८३ को संगोषित अनुमान	२०८३/८४ को लक्ष्य			
			रकम	स्रोत		
				प्रदेश सरकार	संघीय अनुदान	
				संघीय	बैदेशिक	
१ राजस्व (२+३+४)	४८,४४,८८,३०	४७,९४,२६,७०	५०,६५,८५,३३	५०,६५,८५,३३	०	०
२ कर	२३,४३,४१,६१	२६,७९,१२,३०	३०,१५,०६,६८	३०,१५,०६,६८	०	०
३ अन्य राजस्व	४,८७,१७,५१	६,६९,८१,८८	७,७३,९९,१२	७,७३,९९,१२	०	०
४ विविध प्राप्ति	२०,१४,२९,१८	१४,४५,३२,५२	१२,७६,७९,५३	१२,७६,७९,५३	०	०
५ प्रदेश सञ्चित कोषमा दखिला हुने(१-४)	४८,४४,८८,३०	४७,९४,२६,७०	५०,६५,८५,३३	५०,६५,८५,३३	०	०
६ वित्तीय हस्तान्तरण अनुदान	११,९६,८७,७४	१२,१३,८०,३८	१५,३१,४८,००	०	१३,५९,७३,००	१,७१,७५,००
७ प्रदेश सरकारको राजस्व र अनुदान (५+६)	६०,४१,७६,०४	६०,०८,०७,०८	६५,९७,३३,३३	५०,६५,८५,३३	१३,५९,७३,००	१,७१,७५,००
८ खर्च (९+१०+११)	४६,४०,३३,११	४७,९१,१८,७६	६६,९३,३३,३३	५१,६१,८५,३३	१३,५९,७३,००	१,७१,७५,००
९ चालु	१०,५४,३७,३६	१२,४५,१२,००	१६,०४,६१,९२	१२,६६,७८,९२	२,९७,६७,००	४०,१६,००
१० पूंजीगत खर्च	२९,३९,३१,३७	२७,२८,१४,५०	४३,९७,१४,०३	३२,०३,४९,०३	१०,६२,०६,००	१,३१,५९,००
११ वित्तीय हस्तान्तरण चालु	६,४६,६५,३८	८,१७,९२,२६	६,९१,५७,३८	६,९१,५७,३८	०	०
१२ बजेट बचत(-) न्यून(+)(८-७)	-१४,०१,४२,९३	-१२,१६,८८,३२	९६,००,००	९६,००,००	०	०
१३ वित्तीय व्यवस्था	-७८,४३,३६	-४४,४६,२१	-९६,००,००	-९६,००,००	०	०
१४ आन्तरिक वित्तीय सम्पत्ति (१५+१६)	-७८,४३,३६	-४४,४६,२१	-९६,००,००	-९६,००,००	०	०
१५ सार्वजनिक संस्थामा ऋण लगानी	०	०	०	०	०	०
१६ अन्य संस्थाबाट ऋण लगानी फिर्ता (-)	-७८,४३,३६	-४४,४६,२१	-९६,००,००	-९६,००,००	०	०
१७ बजेट बचत(-) न्यून (+) (१२+१३)	-१४,७९,८६,२९	-१२,६१,३४,५३	०	०	०	०
१८ कुल आम्दानी	६१,२०,१९,४०	६०,५२,५३,२९	६६,९३,३३,३३	५१,६१,८५,३३	१३,५९,७३,००	१,७१,७५,००
१९ कुल खर्च	४६,४०,३३,११	४७,९१,१८,७६	६६,९३,३३,३३	५१,६१,८५,३३	१३,५९,७३,००	१,७१,७५,००

राजस्व तथा अनुदान प्रसिको अनुमान
आर्थिक वर्ष २०८३/८४

अनुसूची - २
(रु.हजारमा)

शीर्षक	२०८१/८२ को यथार्थ	२०८२/८३ को संशोधित अनुमान	२०८३/८४ को सक्ष्य	वर्तमान स्रोतबाट	कर परिवर्तन तथा प्रशासनिक सुधारबाट
कर	२३,४३,४१.६१	२६,७९,१२,३०	३०,१५,०६,६८	३०,१५,०६,६८	०
आय, मुनाफा तथा पूँजीगत लाभमा लाग्ने कर	१४	२,०५	१०,००	१०,००	०
एकलौटी फर्म तथा व्यक्तिगत आयमा लाग्ने कर	१४	२,०५	१०,००	१०,००	०
कृषि आयमा कर	१४	२,०५	१०,००	१०,००	०
सम्पत्ति कर	६,१५,३०,०३	७,३७,००,००	८,८६,४०,००	८,८६,४०,००	०
घरजग्गा रजिष्ट्रेशन दस्तुर	६,१५,३०,०३	७,३७,००,००	८,८६,४०,००	८,८६,४०,००	०
घरजग्गा रजिष्ट्रेशन दस्तुर	६,१५,३०,०३	७,३७,००,००	८,८६,४०,००	८,८६,४०,००	०
वस्तु तथा सेवामा आधारित कर	१७,२८,११,४४	१९,४२,१०,२५	२१,२८,५६,६८	२१,२८,५६,६८	०
मूल्य अभिवृद्धि कर (मू.अ.क.)	८,०९,४१,८१	८,२५,५०,००	९,०४,२८,५८	९,०४,२८,५८	०
बैंडफाँड भर्ने प्राप्त हुने मूल्य अभिवृद्धि कर	८,०९,४१,८१	८,२५,५०,००	९,०४,२८,५८	९,०४,२८,५८	०
अन्तः शुल्क	२,८९,६१,११	३,२३,५०,००	३,८७,५५,१०	३,८७,५५,१०	०
बैंडफाँड भर्ने प्राप्त हुने अन्तः शुल्क	२,८९,६१,११	३,२३,५०,००	३,८७,५५,१०	३,८७,५५,१०	०
पूर्वाधार सेवाको उपयोग तथा सवारी साधनमा लाग्ने कर	६,१७,३५,१०	७,९०,००,००	८,२५,००,००	८,२५,००,००	०
बैंडफाँडबाट प्राप्त हुने सवारी साधन कर	६,१७,३५,१०	७,९०,००,००	८,२५,००,००	८,२५,००,००	०
मनोरञ्जन तथा विज्ञापन कर	११,७३,४२	३,१०,२५	११,७३,००	११,७३,००	०
बैंडफाँडबाट प्राप्त हुने मनोरञ्जन कर	६,४७,००	१,२५,२५	६,४७,००	६,४७,००	०
बैंडफाँडबाट प्राप्त हुने विज्ञापन कर	५,२६,३६	१,८५,००	५,२६,००	५,२६,००	०
अनुदान	११,९६,८७,७४	१२,१३,८०,३८	१५,३१,४८,००	१५,३१,४८,००	०
अन्तरसरकारी वित्तीय हस्तान्तरण	११,९६,८७,७४	१२,१३,८०,३८	१५,३१,४८,००	१५,३१,४८,००	०
अन्तरसरकारी अनुदान	०	९,७९,७५,२९	९,७९,७५,२९	९,७९,७५,२९	०
समानिकरण अनुदान	७,५६,४१,४४	७,५७,६९,९८	८,४२,९७,००	८,४२,९७,००	०
शसर्त अनुदान चालु	१,७२,२६,३०	२,०३,५२,००	२,८२,९०,००	२,८२,९०,००	०
विशेष अनुदान चालु	२६,९७,०५	१८,५२,५०	२९,००,००	२९,००,००	०
सम्पुरक अनुदान चालु	६४,१२,५०	०	०	०	०
अन्य अनुदान चालु	०	०	१०,००,००	१०,००,००	०
अन्तरसरकारी पूँजीगत अनुदान	१,७७,१०,४५	२,३४,०५,९०	३,६६,६१,००	३,६६,६१,००	०
शसर्त पूँजीगत अनुदान	१,०९,९०,१५	२,०२,९३,००	२,९९,३०,००	२,९९,३०,००	०
विशेष पूँजीगत अनुदान	६७,२०,३०	१४,७०,००	२३,८३,००	२३,८३,००	०
सम्पुरक अनुदान पूँजीगत	०	१६,४२,९०	४३,४८,००	४३,४८,००	०
अन्य राजस्व	४,८७,१७,५१	६,६९,८१,८८	७,७३,९९,१२	७,७३,९९,१२	०
सम्पत्तिबाट प्राप्त आय	१,०६,६५,०३	१,४०,२४,३५	२,४९,८७,६२	२,४९,८७,६२	०
भाडा र रोयल्टी	१,०६,६५,०३	१,४०,२४,३५	२,४९,८७,६२	२,४९,८७,६२	०
सरकारी सम्पत्तीको बहालबाट प्राप्त आय	८९,९३	५६,८४	६०,९९	६०,९९	०
बैंडफाँड भर्ने प्राप्त वन रोयल्टी	१०,३४,७४	९,६४,३२	१५,७५,१३	१५,७५,१३	०
बैंडफाँड भर्ने प्राप्त खानी तथा खनिज सम्पत्ती रोयल्टी	४,२३,६४	४,९१,९०	१०,००,००	१०,००,००	०
बैंडफाँड भर्ने प्राप्त विद्युत सम्पत्ती रोयल्टी	४०,३४,५५	४०,५२,१८	५०,००,००	५०,००,००	०
बैंडफाँड भर्ने प्राप्त दहलर बहलरको विक्रीबाट प्राप्त हुने आय	४८,७५,७६	८१,७५,७६	१,७०,००,००	१,७०,००,००	०
बैंडफाँड भर्ने प्राप्त पर्ववारोहाण बापतको रोयल्टी	१,८३,७६	२,६५,७९	३,०५,००	३,०५,००	०
अन्य स्रोतबाट प्राप्त बैंडफाँड नहुने रोयल्टी	१४,४४	१९,१३	४४,००	४४,००	०
अन्य शुल्क	१,२०	०	१,५०	१,५०	०
पर्यटन शुल्क	६९	०	१,५०	१,५०	०
पदयात्रा शुल्क	५१	०	०	०	०
वस्तु तथा सेवा विक्रीबाट प्राप्त रकम	३,७३,५४,९१	५,१२,०७,९८	५,१६,०६,५०	५,१६,०६,५०	०
वस्तु तथा सेवा विक्रीबाट प्राप्त रकम	१,०५,८३,९५	७,९६,३०	११,७९,१३	११,७९,१३	०
कृषि उत्पादनको विक्रीबाट प्राप्त रकम	३,६९,०७	३,३५,४०	४,७१,१०	४,७१,१०	०
सरकारी सम्पत्तीको विक्रीबाट प्राप्त रकम	५६,२२	१७,५०	५३,०८	५३,०८	०
अन्य विक्रीबाट प्राप्त रकम	३,३२	१०,५०	११,०६	११,०६	०
अन्य सेवा शुल्क तथा विक्री	६,३०,३४	४,३३,००	६,४३,८९	६,४३,८९	०
प्रशासनिक सेवा शुल्क	८६,७६,१४	१,०२,९४,४५	१,२१,२३,३७	१,२१,२३,३७	०
शिक्षा क्षेत्रको आम्दानी	६,९७	४,५५	१०,००	१०,००	०
परिष्ठा शुल्क	१२,३७,७७	१०,१८,१९	१०,२३,४४	१०,२३,४४	०
यातायात क्षेत्रको आम्दानी	६६,३८,७१	७५,४६,३६	९५,००,००	९५,००,००	०
अन्य प्रशासनिक सेवा शुल्क	८,०२,६८	१७,२५,३५	१५,८९,९३	१५,८९,९३	०
अन्य प्रशासनिक दस्तुरदहलर	२,७४,०७,८६	३,६९,२७,२३	३,४३,१४,००	३,४३,१४,००	०
व्यावसाय रजिष्ट्रेशन दस्तुर	३५,९८,६८	३९,२४,१५	५२,५०,००	५२,५०,००	०
रेडियो/ एफ.एम.सञ्चालन दस्तुर	३२,५१	२६,००	२७,००	२७,००	०
टेलिभिजन सञ्चालन दस्तुर	२६,४४	७१,००	७२,००	७२,००	०

शीर्षक	२०८१/८२ को बयार्थ	२०८२/८३ को संशोधित अनुमान	२०८३/८४ को लक्ष्य	वर्तमान स्रोतबाट	कर परिवर्तन तथा प्रशासनिक सुधारबाट
चालक अनुमति पत्र, सबारी दर्ता किताब (Blue book) सम्बन्धी दस्तुर	२,३७,५०,२३	३,३६,०६,०८	२,८९,६५,००	२,८९,६५,००	०
अन्य प्रशासनिक सेवा शुल्क	२,११,९६	३१,९०,००	३९,९०,००	३९,९०,००	०
बन क्षेत्रको अन्य आय	२,११,९६	३१,९०,००	३९,९०,००	३९,९०,००	०
दण्ड जरिवाना र जफत	६,६०,४२	१३,६१,५५	७,६५,००	७,६५,००	०
दण्ड,जरिवाना र जफत	६,६०,४२	१३,६१,५५	७,६५,००	७,६५,००	०
न्यायिक दण्ड,जरिवाना र जफत	८,९१	०	०	०	०
प्रशासनिक दण्ड,जरिवाना र जफत	६,२९,१८	१३,२५,४२	७,२९,००	७,२९,००	०
धरोटी सदरस्याहा	२२,३३	३६,१३	३६,००	३६,००	०
विविध राजस्व	३७,१५	३,८८,००	४०,००	४०,००	०
चालु दावी तथा अन्य शुल्कहरू	९,३६	३,५६,००	५,००	५,००	०
श्रीमा दावी प्राप्ति	९,३६	३,५६,००	५,००	५,००	०
अन्य राजस्व	२७,७९	३२,००	३५,००	३५,००	०
अन्य राजस्व	२७,७९	३२,००	३५,००	३५,००	०
विविध प्राप्ति	२०,१४,२९,१८	१४,४५,३२,५२	१२,७६,७९,५३	१२,७६,७९,५३	०
विविध प्राप्ति	२०,१४,२९,१८	१४,४५,३२,५२	१२,७६,७९,५३	१२,७६,७९,५३	०
विविध प्राप्ति	१८,४२,५८	१५,६५,७३	१५,४५,००	१५,४५,००	०
बेरूजू	९,४५,८७	११,२५,१०	११,०५,००	११,०५,००	०
निकास फिर्ता	४८	२४,६३	२५,००	२५,००	०
अनुदान फिर्ता	८,९६,२३	४,१६,००	४,१५,००	४,१५,००	०
नगद तथा मौज्जात	१९,९५,८६,६०	१४,२९,६६,७९	१२,६१,३४,५३	१२,६१,३४,५३	०
गत वर्षको नगद मौज्जात	१९,९५,८६,६०	१४,२९,६६,७९	१२,६१,३४,५३	१२,६१,३४,५३	०
वित्तीय सम्पत्ति	७८,४३,३६	४४,४६,२१	९६,००,००	९६,००,००	०
आन्तरिक वित्तीय सम्पत्ति	७८,४३,३६	४४,४६,२१	९६,००,००	९६,००,००	०
खुद ऋण लगानी	७८,४३,३६	४४,४६,२१	९६,००,००	९६,००,००	०
अन्य संस्थाबाट ऋण लगानी फिर्ता (-)	७८,४३,३६	४४,४६,२१	९६,००,००	९६,००,००	०
जम्मा (राजस्व / प्राप्ति)	६१,२०,१९,४०	६०,५२,५३,२९	६६,९३,३३,३३	६६,९३,३३,३३	०
राजस्व बौडफाँट					
प्रदेश सञ्चित कोषमा राखिला हुने राजस्व	६१,२०,१९,४०	६०,५२,५३,२९	६६,९३,३३,३३	६६,९३,३३,३३	०

कार्यगत व्यय अनुमान
आर्थिक वर्ष २०८३/८४

अनुसूची - ३
(रु.हजारमा)

शीर्षक	२०८३/८४ को लक्ष्य			कुल अनुमानको प्रतिशत
	जम्मा	प्रदेश	स्थानीय तह	
सामान्य सार्वजनिक सेवा	१६,८७,७४,६१	९,९६,१७,२३	६,९१,५७,३८	२५.२२
वाह्य आर्थिक सहायता	३,२०,००	३,२०,००	०	०
सामान्य सेवा	४,६६,८४,३६	४,६६,८४,३६	०	०
आधारभूत अनुसन्धान	१,३०,३८,८४	१,३०,३८,८४	०	०
सामान्य सार्वजनिक सेवामा अनुसन्धान तथा विकास	१३,१५,००	१३,१५,००	०	०
सामान्य सेवा - अन्यत्र वर्गीकृत नभएको	३,८२,५९,०३	३,८२,५९,०३	०	०
विभिन्न तहका सरकारहरु बीच हुने सामान्य प्रकृतिको हस्तान्तरण	६,९१,५७,३८	०	६,९१,५७,३८	०
सार्वजनिक शान्ति सुरक्षा	५९,४४,४२	५९,४४,४२	०	०.८९
न्यायालय	२,१६,९१	२,१६,९१	०	०
सार्वजनिक शान्ति सुरक्षा - अन्यत्र वर्गीकृत नभएको	५७,२७,५१	५७,२७,५१	०	०
आर्थिक मामिला	३१,४९,३९,२६	३१,४९,३९,२६	०	४७.०५
सामान्य आर्थिक, व्यापारिक र श्रम मामिला	१,०५,५१,२६	१,०५,५१,२६	०	०
कृषि, वन, मत्स्यपालन तथा शिकार	५,२२,८६,९३	५,२२,८६,९३	०	०
खानी, उत्पादन तथा निर्माण	१,१६,९२,००	१,१६,९२,००	०	०
यातायात	२१,६६,८०,८५	२१,६६,८०,८५	०	०
संचार	२,४५,१०	२,४५,१०	०	०
अनुसन्धान तथा विकास - आर्थिक मामिला	९,७२,८७	९,७२,८७	०	०
आर्थिक मामिला - अन्यत्र वर्गीकृत नभएको	२,२५,१०,२५	२,२५,१०,२५	०	०
बातावरण संरक्षण	२,२४,६२,२०	२,२४,६२,२०	०	३.३६
जैविक विविधता र भू-संरक्षण	२,१७,६८,८८	२,१७,६८,८८	०	०
बातावरण संरक्षण - अन्यत्र वर्गीकृत नभएको	६,९३,३२	६,९३,३२	०	०
आवास तथा सामुदायिक सुविधा	८,०७,४८,५९	८,०७,४८,५९	०	१२.०६
आवास विकास	४,०९,४९,३९	४,०९,४९,३९	०	०
खानेपानी	३,९७,९९,२०	३,९७,९९,२०	०	०
स्वास्थ्य	३,५८,९१,८७	३,५८,९१,८७	०	५.३६
औषधी उत्पादन, उपकरण तथा औजार	३,२५,००	३,२५,००	०	०
बहिरङ्ग सेवा	७,९६,००	७,९६,००	०	०
अस्पताल सेवा	१,३४,३५,९७	१,३४,३५,९७	०	०
सार्वजनिक स्वास्थ्य सेवा	१,८४,५७,९०	१,८४,५७,९०	०	०
स्वास्थ्यमा अनुसन्धान सेवा	२,८७,७०	२,८७,७०	०	०
मनोरंजन, संस्कृति तथा धर्म	८०,९०,४९	८०,९०,४९	०	१.२१
मनोरंजनात्मक र खेलकुद सेवाहरु	८०,९०,४९	८०,९०,४९	०	०
शिक्षा	३,२४,८१,८९	३,२४,८१,८९	०	४.८५
सोपमूलक	५,६८,४४	५,६८,४४	०	०
तहमा वर्गीकृत नहुने शिक्षा (अनौपचारिक शिक्षा)	१,१६,५७,००	१,१६,५७,००	०	०
शिक्षा - अन्यत्र वर्गीकृत नभएको	२,०२,५६,४५	२,०२,५६,४५	०	०
कुल जम्मा	६६,९३,३३,३३	६०,०१,७५,९५	६,९१,५७,३८	१००

मन्त्रालयगत व्यय अनुमान (वित्तीय व्यवस्था सहित)

आर्थिक वर्ष २०८३/८४

अनुसूची - ४
(रु.हजारमा)

निकाय	कुल जम्मा	प्रदेश			स्थानीय तह	कुल अनुमानको प्रतिशत
		जम्मा	चासु/पुँजीगत	वित्तीय		
२०२ प्रदेश व्यवस्थापिका	३३,४१,८२	३३,४१,८२	३३,४१,८२	०	०	०.४०
२१० प्रदेश लोक सेवा आयोग	१०,३२,२४	१०,३२,२४	१०,३२,२४	०	०	०.१५
२१६ मुख्य न्यायाधिवक्ताको कार्यालय	२,१६,९१	२,१६,९१	२,१६,९१	०	०	०.०३
३०१ मुख्यमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय	६१,१८,५९	६१,१८,५९	६१,१८,५९	०	०	०.९१
३०५ आर्थिक मामिला तथा योजना मन्त्रालय	१८,२६,४७	१८,२६,४७	१८,२६,४७	०	०	०.२७
३०७ उद्योग, पर्यटन, श्रम तथा यातायात मन्त्रालय	५,४०,०५,७४	५,३७,५५,७४	५,३७,५५,७४	०	२,५०,००	८.०७
३१२ कृषि, पशुपन्छी, वन तथा बातावरण मन्त्रालय	७,३८,६१,२४	६,७१,७७,२४	६,७१,७७,२४	०	६६,८४,००	११.०४
३१३ खानेपानी, ऊर्जा तथा सिंचाई मन्त्रालय	८,९०,६१,८५	८,९०,६१,८५	८,९०,६१,८५	०	०	१३.३१
३१४ आन्तरिक मामिला, कानून तथा सहकारी मन्त्रालय	८०,०६,५३	७२,७७,५७	७२,७७,५७	०	७,२८,९६	१.२०
३३७ भौतिक पूर्वाधार विकास मन्त्रालय	२६,०९,३८,४८	२५,६०,०८,४८	२५,६०,०८,४८	०	४९,३०,००	३८.९८
३७० स्वास्थ्य तथा सामाजिक विकास मन्त्रालय	१०,०४,३५,११	९,०६,०२,३९	९,०६,०२,३९	०	९८,३२,७२	१५.०१
३९१ प्रदेश नीति तथा योजना आयोग	३,३३,४९	३,३३,४९	३,३३,४९	०	०	०.०५
६०१ कर्मचारी सुविधा तथा सेवानिवृत्त सुविधा	१,००,००	१,००,००	१,००,००	०	०	०.०१
६०२ अर्थ - विविध	२,३३,२३,१६	२,३३,२३,१६	२,३३,२३,१६	०	०	३.४८
८०१ स्थानीय तह	४,६७,३१,७०	०	०	०	४,६७,३१,७०	६.९८
कुल जम्मा	६६,९३,३३,३३	६०,०१,७५,९५	६०,०१,७५,९५	०	६,९१,५७,३८	१००

खर्च शीर्षकगत व्यय अनुमान
अर्थिक वर्ष २०८३/८४

अनुसूची - ५
(रु.हजारमा)

खर्च संकेत नं.	खर्च शीर्षक	नगर		कुल जम्मा
		प्रदेश सरकार	संघीय अनुदान	
चालु		१८,५८,०३,३०	३,३७,८३,००	२१,९५,८६,३०
२११००	पारिश्रमिक / सुविधा	३,८१,२१,१२	४३,१८,१०	४,२४,३९,२२
२११११	पारिश्रमिक कर्मचारी	२,८०,०४,८९	३६,६१,४८	३,१६,६६,३७
२१११२	पारिश्रमिक पदाधिकारी	१२,९८,८२	०	१२,९८,८२
२११२१	पोशाक	५,३१,४४	७०,२०	६,०१,६४
२११२२	खाद्यान्न	८,५१,६६	१,०८,५४	९,६०,२०
२११२३	औषधी उपचार खर्च	०	१०	१०
२११३१	स्थानीय भत्ता	८०,६२	१७,६७	९८,२९
२११३२	महंगी भत्ता	२९,१४,२५	१,४४,९२	३०,६१,१७
२११३३	फिन्ड भत्ता	१०,४०	०	१०,४०
२११३४	कर्मचारीको बैठक भत्ता	३,५८,१८	५७,१३	४,१५,३१
२११३५	कर्मचारी प्रोत्साहन तथा पुरस्कार	२२,८५,४३	४०,४५	२३,२५,८८
२११३९	अन्य भत्ता	५,४०,४८	९०,८५	६,३१,३३
२११४१	पदाधिकारी बैठक भत्ता	१,९९,७३	०	१,९९,७३
२११४२	पदाधिकारी अन्य सुविधा	१०,४४,२२	०	१०,४४,२२
२११४९	पदाधिकारी अन्य भत्ता	०	१,२४,७६	१,२४,७६
२१२००	कर्मचारीको सामाजिक सुरक्षा खर्च	१०,६९,६६	२,३५	१०,७२,०१
२१२११	सामाजिक सुरक्षा कोष खर्च	५५,९४	०	५५,९४
२१२१२	योगदानमा आधारित निवृत्तभरण तथा उपदान कोष खर्च	८,०४,००	०	८,०४,००
२१२१३	योगदानमा आधारित बीमा कोष खर्च	१,९९,७२	२,३५	२,०२,०७
२१२२२	पदाधिकारीको योगदानमा आधारित निवृत्तभरण तथा उपदान कोष खर्च	२,५०	०	२,५०
२१२२३	पदाधिकारीको योगदानमा आधारित बीमा कोष खर्च	७,५०	०	७,५०
२२१००	सेवा महसुल	१४,१०,१२	१,८७,२९	१५,९७,४१
२२१११	पानी तथा बिजुली	१०,०४,७१	१,३८,२४	११,४३,९५
२२११२	संचार महसुल	४,००,६६	४५,५५	४,४६,२१
२२११३	सार्वजनिक उपयोगिताको सेवा खर्च	३,७५	३,५०	७,२५
२२२००	पूँजीगत सम्पत्तिको संचालन र सम्भार खर्च	४०,८५,९७	३,४४,८५	४४,२९,८२
२२२११	इन्धन (पदाधिकारी)	१,०९,२७	३,००	१,१२,२७
२२२१२	इन्धन (कार्यालय प्रयोजन)	११,७६,०९	१,०६,७१	१२,८२,८०
२२२१३	सवारी साधन मर्मत खर्च	११,१४,०२	५६,९२	११,७१,५२
२२२१४	बिमा तथा नवीकरण खर्च	५,२७,५६	२३,१०	५,५०,६६
२२२२१	मेशिनरी तथा औजार मर्मत सम्भार तथा सञ्चालन खर्च	४,६३,४०	७९,६७	५,४३,०७
२२२३१	निर्मित सार्वजनिक सम्पत्तिको मर्मत सम्भार खर्च	५,८४,३३	५७,९६	६,४२,२९
२२२९१	अन्य सम्पत्तिहरूको संचालन तथा सम्भार खर्च	१,०९,७२	१७,४९	१,२७,२१
२२३००	कार्यालय सामान तथा सेवामा खर्च	२३,३५,४४	६,०४,३५	२९,३९,७९
२२३११	मसलन्द तथा कार्यालय सामग्री	१४,१३,४८	८०,०९	१४,९३,५७
२२३१२	पर्यवेक्षणहरूको आहार	८१	९,६०	१०,४१
२२३१३	पुस्तक तथा सामग्री खर्च	२५,६१	३,०७,३५	३,३२,९६
२२३१४	इन्धन - अन्य प्रयोजन	१,६८,१४	१९,६९	१,८७,८३
२२३१५	पत्रपत्रिका, छपाई तथा सूचना प्रकाशन खर्च	६,९९,०७	१,३४,७०	८,३३,७७
२२३१९	अन्य कार्यालय संचालन खर्च	२८,३३	५२,९२	८१,२५
२२४००	सेवा तथा परामर्श खर्च	१,१०,५०,५५	३८,२४,४१	१,४८,७४,९६
२२४११	सेवा र परामर्श खर्च	३,५८,५०	१,५७,२०	५,१५,७०
२२४१२	सूचना प्रणाली तथा सफ्टवेयर संचालन खर्च	१,४४,८०	५,५३	१,५०,३३
२२४१३	करार सेवा शुल्क	१,०४,१४,८०	३६,५३,०५	१,४०,६७,८५
२२४१९	अन्य सेवा शुल्क	१,३१,२८	८,६३	१,३९,९१
२२५००	कार्यक्रम सम्बन्धी खर्चहरू	३,१२,२३,४५	१,६६,५४,२६	४,७८,७७,७१
२२५११	कर्मचारी तालिम खर्च	९,६६,२५	९,२३,५५	१८,८९,८०
२२५१२	सीप विकास तथा जनचेतना तालिम तथा गोष्ठी सम्बन्धी खर्च	४३,९२,४१	१०,९०,०५	५४,८२,४६
२२५२१	उत्पादन सामग्री / सेवा खर्च	७,७७,७९	४,००	७,८१,७९
२२५२२	कार्यक्रम खर्च	२,३४,५३,९०	१,४१,३६,६६	३,७५,९०,५६
२२५२९	त्रिविध कार्यक्रम खर्च	१९,८३,१०	४,००,००	२४,८३,१०
२२६००	अनुगमन, मूल्यांकन र भ्रमण खर्च	११,९३,१८	१,९०,०६	१३,८३,२४
२२६११	अनुगमन, मूल्यांकन खर्च	९,६५,७५	१,४८,२८	११,१४,०३
२२६१२	भ्रमण खर्च	२,१३,९३	३९,६८	२,५३,६१
२२६१३	विशिष्ट व्यक्ति तथा प्रतिनिधि माण्डलको भ्रमण खर्च	१३,५०	०	१३,५०

खर्च संकेत नं.	खर्च शीर्षक	नगद		कुल जम्मा
		प्रदेश सरकार	संघीय अनुदान	
२२६१९	अन्य भ्रमण खर्च	०	२,१०	२,१०
२२७००	बिबिध खर्च	११,४६,५९	६४,५४	१२,११,१३
२२७११	बिबिध खर्च	११,४६,५९	६४,५४	१२,११,१३
२५२००	व्यवसायहरूलाई सहायता	२०,००,००	०	२०,००,००
२५२२१	विशेष व्यवसायहरूलाई चालु सहायता	२०,००,००	०	२०,००,००
२५३००	अन्य सहायता	३,७१,००	०	३,७१,००
२५३१४	धार्मिक तथा सांस्कृतिक संस्था सहायता	३,७१,००	०	३,७१,००
२६३००	अन्य सहका सरकारहरूलाई अनुदान	५,९१,२४,३८	०	५,९१,२४,३८
२६३३१	समानिकरण अनुदान	१,४९,५५,००	०	१,४९,५५,००
२६३३२	सशर्त अनुदान	१,२३,९२,६८	०	१,२३,९२,६८
२६३३३	विपेश अनुदान	७९,५८,००	०	७९,५८,००
२६३३४	सम्पुरक अनुदान	२,३८,१८,७०	०	२,३८,१८,७०
२६४००	सामाजिक सेवा अनुदान	१,८९,९३,०१	४४,९५,३७	२,३४,८८,३८
२६४१२	सरकारी निकाय, समिति एवं बोर्डहरूलाई सःसर्त चालु अनुदान	४०,१९,४२	९,०३,७४	४९,२३,१६
२६४१३	अन्य संस्थालाई अनुदान सःसर्त	२३,६०,००	४३,४१,६३	६७,०१,६३
२६४२१	सरकारी निकाय, समिति, बोर्ड — पुँजीगत निःशर्त अनुदान	१,०,०५,००	०	१,०,०५,००
२६४२२	सरकारी निकाय, समिति, बोर्ड — पुँजीगत सःसर्त अनुदान	८९,७३,०२	२,५०,००	९२,२३,०२
२६४२३	अन्य संस्थालाई सःसर्त पुँजीगत अनुदान	२६,३५,५७	०	२६,३५,५७
२७२००	सामाजिक सहायता	२१,८०,०८	९,८३,४८	३१,६३,५६
२७२११	छात्रवृत्ति	१,१०,००	४,२५,८४	५,३५,८४
२७२१३	औषधी खरिद खर्च	२०,७०,०८	६,६७,६४	२७,३७,७२
२७३००	कर्मचारी सामाजिक लाभ सम्बन्धि खर्च	१,०२,५०	०	१,०२,५०
२७३११	निवृत्ति भरण तथा अशक्त वृत्ति	१,००,००	०	१,००,००
२७३१३	सेवा निवृत्तको संचित विदा	२,५०	०	२,५०
२८१००	सम्पत्ति सम्बन्धी खर्च	१२,९७,३५	१,१३,९४	१४,११,२९
२८१४१	जग्गाको भाडा	१३,५०	७१,४०	८४,९०
२८१४२	घर भाडा	१२,२४,९२	३६,५४	१२,६१,४६
२८१४३	सबारी साधन तथा भेगिनर औजार भाडा	५,८९	६,००	६४,९३
२८२००	फिर्ता खर्च	१,००,००	०	१,००,००
२८२११	राजस्व फिर्ता	१,००,००	०	१,००,००
२८९००	मैपरी आउने चालु खर्च	१,००,००,००	१,००,००,००	१,१०,००,००
२८९११	मैपरी आउने चालु खर्च	१,००,००,००	१,००,००,००	१,१०,००,००
पुँजीगत खर्च		३३,०३,८२,०३	११,९३,६५,००	४४,९७,४७,०३
२६३००	अन्य सहका सरकारहरूलाई अनुदान	१,००,३३,००	०	१,००,३३,००
२६३३६	सशर्त अनुदान (पुँजीगत)	१,००,३३,००	०	१,००,३३,००
३११००	स्थिर सम्पत्ति प्राप्ति खर्च	३१,०७,९२,८७	११,९३,६५,००	४३,०१,५७,८७
३११११	आवासीय भवन निर्माण/खरिद	१,००,००	०	१,००,००
३१११२	गैर आवासीय भवन निर्माण/खरिद	१,४७,६४,६८	१,०८,७०,३९	२,५६,३५,०७
३१११४	जग्गा विकास कार्य	०	७९,००	७९,००
३११२१	सबारी साधन	२,६७,३०	१,२५,८२	३,९३,१२
३११२२	भेगिनरी तथा औजार	४४,३०,९८	८,७२,८८	५३,०३,८६
३११२३	फर्निचर तथा फिक्चर्स	७,७९,७५	१,०१,१६	८,८०,९१
३११३१	पशुधन तथा बागवानी विकास खर्च	६,७०	१५,००	२१,७०
३११३४	कम्प्युटर सफ्टवेयर निर्माण तथा खरीद खर्च	३,२१,२०	२,८०,००	६,०१,२०
३११३५	पुँजीगत परामर्श खर्च	२,८४,४८	२,३४,००	५,१८,४८
३११४१	सुरक्षा उपकरण प्राप्ति खर्च	२,२२,१८	४,५७,८२	६,८०,००
३११४१	सडक तथा पुल निर्माण	१३,३३,०५,७९	७,३९,८६,९०	२०,७२,९२,६९
३११४३	बिद्युत संरचना निर्माण	४,४२,००	७,३०,००	११,७२,००
३११४४	तटबन्ध तथा ब्रीघ निर्माण	१,३९,२९,१०	५६,३७,६८	१,९५,६६,७८
३११४५	सिंचारु संरचना निर्माण	१,९१,८७,१०	८७,७९,३५	२,७९,६६,४५
३११४६	खानेपानी संरचना निर्माण	२,८२,५८,९०	५६,३१,५०	३,३८,९०,४०
३११४७	वन तथा वातावरण संरक्षण	२,३२,०३,५९	१९,७५,४०	२,५१,७९,९९
३११४८	सरसफाई संरचना निर्माण	७,६७,५१	०	७,६७,५१
३११४९	अन्य सार्वजनिक निर्माण	६,६२,८७,७७	८६,४१,६०	७,४९,२९,३७
३११६१	निर्मित भवनको संरचनात्मक सुधार खर्च	६,६९,५७	१३,००	६,८२,५७
३११७१	पुँजीगत सुधार खर्च सार्वजनिक निर्माण	८,७९,६५	११,८६,५०	२०,६६,१५
३११७२	पुँजीगत अनुसन्धान तथा परामर्श	१,०५,००	०	१,०५,००
३१४००	प्राकृतिक सम्पत्ति (Non-produced assets)	३,३०,५०	०	३,३०,५०
३१४११	जग्गा प्राप्ति	१,३०,५०	०	१,३०,५०
३१४४१	लारुसेस खरिद/प्राप्ति खर्च	२,००,००	०	२,००,००

खर्च संकेत नं.	खर्च शीर्षक	नगद		कुल जम्मा
		प्रदेश सरकार	संघीय अनुदान	
३१५००	भैपरी आउने पूँजीगत	९२,२५,६६	०	९२,२५,६६
३१५११	भैपरी आउने पूँजीगत	९२,२५,६६	०	९२,२५,६६
	कुल जम्मा	५१,६१,८५,३३	१५,३१,४८,००	६६,९३,३३,३३

साधारण र विकासगत व्यय अनुमान
आर्थिक वर्ष २०८३/८४

अनुसूची - ६
(रु.हजारमा)

शीर्षक	२०८२/८३ को विनियोजन	२०८३/८४ को विनियोजन	वृद्धि प्रतिशत
साधारण	२१,०१,९८,६२	१८,२५,३३,०१	-१३.१६
१ प्रतिबद्ध खर्च- तलब, निवृत्तभरण, सामाजिक सुरक्षा समेत	५,०९,०७,१६	५,५०,७०,४८	८.१८
२ संचालन तथा कार्यक्रम खर्च	९,६५,१३,४६	८,०५,३२,०६	-१६.५६
३ सशर्त चालु अनुदान	१,१४,५४,९२	१,१६,२४,७९	१.४८
४ वित्तीय हस्तान्तरण समानीकरण अनुदान	१,६६,२५,००	१,४९,५५,००	-१०.०५
५ वित्तीय हस्तान्तरण सशर्त अनुदान	२,७०,६८,०८	१,२३,९२,६८	-५४.२२
६ वित्तीय हस्तान्तरण विशेष अनुदान	७६,३०,००	७९,५८,००	४.३
विकास	४६,४५,७४,६५	४८,६८,००,३२	४.७८
७ पुँजीगत खर्च	४१,४३,२६,३६	४३,९७,१४,०३	६.१३
८ सशर्त पुँजीगत अनुदान	१,४९,८१,७९	१,३२,३४,५९	-११.६६
१० वित्तीय हस्तान्तरण सशर्त अनुदान	७३,२०,५०	१,००,३३,००	३७.०५
१२ वित्तीय हस्तान्तरण सम्पुरक	२,७९,४६,००	२,३८,१८,७०	-१४.७७
कुल जम्मा	६७,४७,७३,२७	६६,९३,३३,३३	-०.८१

खर्च शीर्षकगत व्यय अनुमान (वित्तीय व्यवस्था सहित)
आर्थिक वर्ष २०८३/८४

अनुसूची - ७
(रु.हजारमा)

शीर्षक	२०८१/८२ को वयार्थ खर्च	२०८२/८३ को संशोधित अनुमान	२०८३/८४ को लक्ष्य	स्रोत		
				प्रदेश सरकार	संघीय अनुदान	
					संघीय	वैदेशिक
चालु	१७,०१,०१.७४	२०,६३,०४,२६	२२,९६,१९,३०	१९,५८,३६,३०	२,९७,६७,००	४०,१६,००
२१००० पारिश्रमिक / सुविधा	२,६६,३२,१३	३,०३,६४,४६	४,३५,११,२३	३,९१,९०,७८	४२,४२,६०	७७,८५
२११०० पारिश्रमिक / सुविधा	२,६४,१५,८३	२,९८,२९,८९	४,२४,३९,२२	३,८१,२१,१२	४२,४२,६०	७५,५०
२१११० नगदमा दिइने पारिश्रमिक र सुविधा	२,२३,६१,१०	२,४३,१७,९९	३,२९,६५,९९	२,९३,०३,७१	३६,३९,६८	२१,८०
२११११ पारिश्रमिक कर्मचारी	२,१०,६१,६८	२,३१,१५,११	३,१६,६६,३७	२,८०,०४,८९	३६,३९,६८	२१,८०
२१११२ पारिश्रमिक पदाधिकारी	१२,९९,४२	१२,०२,८८	१२,९८,८२	१२,९८,८२	०	०
२११२० विन्ती वा विन्ती बापत कर्मचारी दिइने पारिश्रमिक सुविधा	१३,२८,८९	१६,७०,८७	१५,६१,९४	१३,८३,१०	१,७८,२४	६०
२११२१ पेशाक	४,९९,८९	५,४२,१२	६,०१,६४	५,३१,४४	६९,७०	५०
२११२२ खाद्यान्न	८,२९,००	११,२८,७५	९,६०,२०	८,४१,६६	१,०८,५४	०
२११२३ औषधी उपचार खर्च	०	०	१०	०	०	१०
२११३० कर्मचारी भत्ता	१६,९३,५६	२९,९३,२६	६५,४२,३८	६१,९०,३६	२,९८,९२	५३,१०
२११३१ स्थानीय भत्ता	४१,६०	५६,९८	९८,२९	८०,६२	१७,६७	०
२११३२ महंगी भत्ता	१०,१०,२२	२४,६३,५९	३०,६१,१७	२९,१५,२५	१,४४,२०	७२
२११३३ फिन्ड भत्ता	०	२,१६	०	१०,४०	०	०
२११३४ कर्मचारीको बैठक भत्ता	३,०६,०५	२,३०,९५	४,१५,३१	३,५८,१८	४९,७५	७,३८
२११३५ कर्मचारी प्रोत्साहन तथा पुरस्कार	०	११,७७	२३,२५,८८	२२,८५,४३	४०,५५	०
२११३९ अन्य भत्ता	३,३५,६९	२,२७,८१	६,३१,३३	५,४०,४८	४५,८५	४५,००
२११४० पदाधिकारी भत्ता तथा अन्य सुविधा	१०,३२,२८	८,५७,७७	१३,६९,७१	१२,४३,९५	१,२५,७६	०
२११४१ पदाधिकारी बैठक भत्ता	८०,५०	७०,२२	१,९९,७३	१,९९,७३	०	०
२११४२ पदाधिकारी अन्य सुविधा	८,६७,४७	७,३६,६३	१०,४४,२२	१०,४४,२२	०	०
२११४९ पदाधिकारी अन्य भत्ता	८४,३१	४०,९२	१,२५,७६	०	१,२५,७६	०
२१२०० कर्मचारीको सामाजिक सुरक्षा खर्च	२,१६,३०	५,३४,५२	१०,७२,०१	१०,६९,६६	०	२,३५
२१२१० कर्मचारीको सामाजिक सुरक्षा खर्च	२,०५,३९	५,२०,३४	१०,६२,०१	१०,५९,६६	०	२,३५
२१२११ सामाजिक सुरक्षा कोष खर्च	०	२,०७	५५,९४	५५,९४	०	०
२१२१२ योगदानमा आधारित निवृत्तभरण तथा उपदान कोष खर्च	९४,१६	३,५७,४५	८,०४,००	८,०४,००	०	०
२१२१३ योगदानमा आधारित बीमा कोष खर्च	१,११,३३	१,५२,२२	२,०२,०७	१,९९,७२	०	२,३५
२१२१४ कर्मचारी कल्याण कोष	०	१,८०	०	०	०	०
२१२२० पदाधिकारी सामाजिक सुरक्षा खर्च	१०,९१	१४,२३	१०,००	१०,००	०	०
२१२२२ पदाधिकारीको योगदानमा आधारित निवृत्तभरण तथा उपदान कोष खर्च	६,०९	१,६३	२,५०	२,५०	०	०
२१२२३ पदाधिकारीको योगदानमा आधारित बीमा कोष खर्च	४,८२	५,४०	७,५०	७,५०	०	०
२१२२४ पदाधिकारी कल्याण कोष खर्च	०	७,२०	०	०	०	०
२२००० भालसामान तथा सेवाको उपयोग	५,८८,८७,८१	६,८४,०४,८४	७,४३,१३,९६	५,२४,४४,२०	१,८८,८८,८०	२९,८०,९६
२२१०० सेवा महसुल	१३,४९,०४	१४,९८,१७	१५,९७,४१	१४,९०,१२	१,८३,२९	४,००
२२११० सेवा महसुल	१३,४९,०४	१४,९८,१७	१५,९७,४१	१४,९०,१२	१,८३,२९	४,००
२२१११ पानी तथा जिजुली	१०,४७,८५	११,१७,४०	११,४३,९५	१०,०५,७१	१,३५,२४	३,००
२२११२ संचार महसुल	२,९९,१४	३,७१,७५	४,४६,२१	४,००,६६	४४,५५	१,००
२२११३ सार्वजनिक उपयोगिताको सेवा खर्च	२,०५	९,०२	७,२५	३,७५	३,५०	०
२२२०० पूँजीगत सम्पत्तिको संचालन र सम्भार खर्च	३६,५७,७८	३१,२७,२८	४४,२९,८२	४०,८४,९७	३,०३,६२	४१,२३
२२२१० सवारी साधनको संचालन तथा सम्भार खर्च	२७,६४,२९	२३,६३,०२	३१,१७,२५	२९,२७,५२	१,५४,७४	३४,९९
२२२११ इन्धन (पदाधिकारी)	१,०७,५२	१,२७,६५	१,१२,२७	१,०९,२७	३,००	०
२२२१२ इन्धन (कार्यालय प्रयोजन)	११,८६,१२	९,५३,३३	१२,८२,८०	११,७६,०९	८१,९१	२४,८०
२२२१३ सवारी साधन मर्मत खर्च	१२,१८,०९	९,५१,०७	११,७१,५२	११,१४,६०	४८,०२	८,९०
२२२१४ निमा तथा नवीकरण खर्च	२,५२,५६	३,३०,९७	५,५०,६६	५,२७,५६	२८,८१	१,२९
२२२२० भेसिनरी तथा औजार संचालन तथा सम्भार खर्च	३,४८,८३	३,१२,९९	४,४३,०७	४,६३,४०	७३,४३	६,२४
२२२२१ भेसिनरी तथा औजार मर्मत सम्भार तथा संचालन खर्च	३,४८,८३	३,१२,९९	४,४३,०७	४,६३,४०	७३,४३	६,२४
२२२३० निर्मित सार्वजनिक सम्पत्तिको संचालन खर्च	४,७८,८७	३,९४,८६	६,४२,२९	५,८४,३३	५७,९६	०
२२२३१ निर्मित सार्वजनिक सम्पत्तिको मर्मत सम्भार खर्च	४,७८,८७	३,९४,८६	६,४२,२९	५,८४,३३	५७,९६	०
२२२९० अन्य सम्पत्तिहरूको संचालन तथा सम्भार खर्च	६५,७९	५६,४१	१,२७,२१	१,०९,७२	१७,४९	०
२२२९१ अन्य सम्पत्तिहरूको संचालन तथा सम्भार खर्च	६५,७९	५६,४१	१,२७,२१	१,०९,७२	१७,४९	०
२२३०० कार्यालय सामान तथा सेवाहरू	३०,१७,२३	२६,२३,४८	२९,३९,७९	२३,३४,४४	५,८६,०९	१,८,२६
२२३१० कार्यालय सामान तथा सेवाहरू	३०,१७,२३	२६,२३,४८	२९,३९,७९	२३,३४,४४	५,८६,०९	१,८,२६
२२३११ मसलन्द तथा कार्यालय सामग्री	१६,११,६०	१४,७९,८९	१४,९३,५७	१४,१३,४८	६८,३७	१,१,७२
२२३१२ पशुपत्तीहरूको आहार	९८	५,९८	१,०,४१	८१	९,६०	०
२२३१३ पुस्तक तथा सामग्री खर्च	३,६७,७५	२,२९,६२	३,३,२९६	२,४,६१	३,०७,३५	०
२२३१४ इन्धन - अन्य प्रयोजन	१,२६,११	९९,५६	१,८७,८३	१,६८,१४	१,६,६५	१,०४

शीर्षक	२०८१/८२ को वर्षाई खर्च	२०८२/८३ को संशोधित अनुमान	२०८३/८४ को लक्ष्य	स्रोत		
				प्रदेश सरकार	संघीय अनुदान	
					संघीय	वैदेशिक
२२३१५ पत्रपत्रिका, छुट्टाई तथा सूचना प्रकाशन खर्च	८,००,१९	७,१९,७६	८,३३,७७	६,९९,०७	१,२९,२०	५,५०
२२३१९ अन्य कार्यालय संचालन खर्च	१,१०,६०	८८,६७	८१,२५	२८,३३	५२,९२	०
२२४०० सेवा तथा परामर्श खर्च	९९,९७,३९	१,३६,६१,०२	१,४८,७४,६६	१,१०,५०,४५	३५,९८,७९	२,२५,६२
२२४१० परामर्श तथा अन्य सेवा शुल्क	९९,९७,३९	१,३६,६१,०२	१,४८,७४,६६	१,१०,५०,४५	३५,९८,७९	२,२५,६२
२२४११ सेवा र परामर्श खर्च	५,५४,७७	४,९४,६९	५,१५,७७	३,५८,५७	१७,३६	१,३९,८४
२२४१२ सूचना प्रणाली तथा सफ्टवेयर संचालन खर्च	३९,४३	५४,४०	१,५१,३३	१,४५,८०	५,५३	०
२२४१३ कगार सेवा शुल्क	९२,२९,३६	१,३०,१७,०९	१,४०,६७,८५	१,०४,१४,८०	३५,७५,९०	७७,१५
२२४१९ अन्य सेवा शुल्क	१,७३,८३	९४,८४	१,३९,९१	१,३१,२८	०	८,६३
२२५०० कार्यक्रम सम्बन्धी खर्चहरू	३,८३,२५,०४	४,५६,०५,९४	४,७८,७७,७१	३,१२,२३,४५	१,४०,२९,७९	२६,२४,४७
२२५१० तालिम तथा गोष्ठी	५३,८१,७७	५७,१८,७७	७०,२२,२६	५०,०८,६६	१४,०६,३८	६,७७,२२
२२५११ कर्मचारी तालिम खर्च	८,१३,८२	७,६८,४४	१५,३९,८०	६,१६,२५	६,६२,३९	२,६१,१६
२२५१२ सीप विकास तथा अनपेक्षित तालिम तथा गोष्ठी सम्बन्धी खर्च	४५,६७,९३	३९,५०,३२	५४,८२,४६	४३,९२,४१	७,४३,९९	३,४४,०६
२२५२० उत्पादन सामग्री, सेवा तथा अन्य कार्यक्रम खर्च	३,२९,४३,२९	४,०८,८७,१७	४,०८,५५,४५	२,६२,१४,७९	१,२६,२३,४१	२०,१७,२५
२२५२१ उत्पादन सामग्री / सेवा खर्च	६,३९,९५	६,१३,११	७,८१,७९	७,७७,७९	४,००	०
२२५२२ कार्यक्रम खर्च	३,०६,८५,४१	३,७२,२३,५२	३,७५,९०,५६	२,३४,५३,९०	१,२१,१९,४१	२०,१७,२५
२२५२९ विविध कार्यक्रम खर्च	१६,२५,९३	३०,५०,५४	२४,८३,१०	१९,८३,१०	५,००,००	०
२२६०० अनुगमन, मूल्यांकन र भ्रमण खर्च	१२,८९,३५	९,४५,९७	१३,८३,२४	११,९३,१८	१,३७,८१	५२,२५
२२६१० अनुगमन, मूल्यांकन र भ्रमण खर्च	१२,८९,३५	९,४५,९७	१३,८३,२४	११,९३,१८	१,३७,८१	५२,२५
२२६११ अनुगमन, मूल्यांकन खर्च	१०,७५,०७	८,०५,११	११,१४,०३	९,६५,७५	१,०१,१५	४७,१५
२२६१२ भ्रमण खर्च	२,०२,५९	१,२७,०९	२,५३,६१	२,१३,९३	३६,६८	३,००
२२६१३ विशिष्ट व्यक्ति तथा प्रतिनिधि माडलको भ्रमण खर्च	११,६९	१०,०८	१३,५०	१३,५०	०	०
२२६१९ अन्य भ्रमण खर्च	०	३,६९	२,१०	०	०	२,१०
२२७०० विविध खर्च	११,५१,९८	९,४२,९८	१२,११,१३	११,४६,५९	४९,४१	१५,१३
२२७१० विविध खर्च	११,५१,९८	९,४२,९८	१२,११,१३	११,४६,५९	४९,४१	१५,१३
२२७११ विविध खर्च	११,५१,९८	९,४२,९८	१२,११,१३	११,४६,५९	४९,४१	१५,१३
२५००० सहायता (Subsidy)	८३,११	१,७४,७४	२३,७१,००	२३,७१,००	०	०
२५२०० व्यवसायहरूलाई सहायता	०	०	२०,००,००	२०,००,००	०	०
२५२२० वित्तीय व्यवसायहरूलाई सहायता	०	०	२०,००,००	२०,००,००	०	०
२५२२१ वित्तीय व्यवसायहरूलाई चालु सहायता	०	०	२०,००,००	२०,००,००	०	०
२५३०० अन्य सहायता	८३,११	१,७४,७४	३,७१,००	३,७१,००	०	०
२५३१० अन्य सामाजिक संस्थाहरूलाई सहायता	८३,११	१,७४,७४	३,७१,००	३,७१,००	०	०
२५३१४ धार्मिक तथा सांस्कृतिक संस्था सहायता	८३,११	१,७४,७४	३,७१,००	३,७१,००	०	०
२६००० अनुदान	८,०८,९९,०६	१०,३९,१२,३०	९,३६,४५,७६	८,८१,५०,३९	४५,५३,३०	९,४२,७७
२६३०० अन्य तहका सरकारहरूलाई अनुदान	६,४६,६४,३८	८,१७,९२,२६	६,९१,५७,३८	६,९१,५७,३८	०	०
२६३३० आन्तरिक अनुदान	६,४६,६४,३८	८,१७,९२,२६	६,९१,५७,३८	६,९१,५७,३८	०	०
२६३३१ सामाजिक अनुदान	१,६६,२५,००	१,६५,४९,९५	१,६५,४९,९५	१,६५,४९,००	०	०
२६३३२ सशर्त अनुदान	१,५४,९०,५०	२,६९,३८,८८	१,२३,९२,६८	१,२३,९२,६८	०	०
२६३३३ विप्रेषण अनुदान	४,६६,७८	६६,९८,७४	७९,५८,००	७९,५८,००	०	०
२६३३४ समपुरक अनुदान	१,४९,१२,८१	२,४४,४७,६६	२,३८,१८,७०	२,३८,१८,७०	०	०
२६३३६ सशर्त अनुदान (पुँजीगत)	१,३०,५४,८८	७२,५७,०३	१,००,३३,००	१,००,३३,००	०	०
२६३३७ विप्रेषण अनुदान (पुँजीगत)	४१,६४,४१	०	०	०	०	०
२६४०० सामाजिक सेवा अनुदान	१,६२,३४,६८	२,२१,२०,०४	२,४४,८८,३८	१,८९,९३,०१	४५,५३,३०	९,४२,७७
२६४१० चालु अनुदान	४६,८०,५८	९०,६१,०९	१,१६,२४,७९	६३,७९,४२	४३,७८,३०	८,६७,७४
२६४१२ सरकारी निकाय, समिति एवं बोर्डहरूलाई सशर्त चालु अनुदान	३४,८३,९१	४३,२७,९९	४९,२३,१६	४०,१९,४२	३,७१,००	५,३२,७४
२६४१३ अन्य संस्थाहरूलाई अनुदान सशर्त	११,९६,६७	४७,३३,१०	६७,०१,६३	२३,६०,००	४०,०७,३०	३,३४,३३
२६४२० पुँजीगत अनुदान	१,१५,५४,१०	१,३०,५८,९५	१,२८,६३,५९	१,२६,१३,५९	१,७५,००	७५,००
२६४२१ सरकारी निकाय, समिति, बोर्ड — पुँजीगत निशर्त अनुदान	१,५१,११	१,७६,१०	१,००,५०	१,००,५०	०	०
२६४२२ सरकारी निकाय, समिति, बोर्ड — पुँजीगत सशर्त अनुदान	८८,५४,६७	१,०७,९९,७७	९२,२३,०२	८९,७३,०२	१,७५,००	७५,००
२६४२३ अन्य संस्थाहरूलाई सशर्त पुँजीगत अनुदान	२५,४८,३२	२०,८३,०८	२६,३५,४७	२६,३५,४७	०	०
२७००० सामाजिक सुरक्षा	२५,०९,८५	२०,५१,१५	३२,६६,०६	२२,८२,५८	९,८३,४८	०
२७२०० सामाजिक सहायता	२४,७०,८६	२०,४१,६५	३१,६३,५६	२१,८०,०८	९,८३,४८	०
२७२१० सामाजिक सहायता	२४,७०,८६	२०,४१,६५	३१,६३,५६	२१,८०,०८	९,८३,४८	०
२७२११ छात्रवृत्ति	४,२८,५६	३,२९,५५	४,२५,८४	१,१०,००	३,१५,८४	०
२७२१२ उदार, राहत तथा पुनर्स्थापना खर्च	३६,१४	०	०	०	०	०
२७२१३ औषधी खरिद खर्च	२०,०६,२६	१७,१२,१०	२७,७७,७२	२०,७०,०८	६,६७,६४	०
२७३०० कर्मचारी सामाजिक लाभ सम्बन्धि खर्च	३८,९९	९,५०	१,०२,५०	१,०२,५०	०	०
२७३१० सेवा निवृत्त सुविधाहरू	३८,९९	९,५०	१,०२,५०	१,०२,५०	०	०
२७३११ निवृत्ति भरण तथा अराक्त वृत्ति	०	०	१,००,००	१,००,००	०	०
२७३२० उपदान	२४,०१	०	०	०	०	०

शीर्षक	२०८१/८२ को वर्षाब खर्च	२०८२/८३ को संशोधित अनुमान	२०८३/८४ को सन्ध	स्रोत		
				प्रदेश सरकार	संघीय अनुदान	
					संघीय	वैदेशिक
२७३१३ सेवा निवृत्तको संभित विद्य	११,६६	८,०६	२,५०	२,५०	०	०
२७३१४ सेवा निवृत्तको औषधी उपचार	३,३२	१,४४	०	०	०	०
२८००० अन्य खर्च	११,८९,७८	१३,९६,७७	१,२५,११,२९	१,१३,९७,३५	१०,९८,८२	१५,१२
२८१०० सम्पत्ति सम्बन्धी खर्च	११,७६,६९	१३,८०,५७	१४,११,२९	१२,९७,३५	९,८८	१५,१२
२८१४१ जग्गाको भाडा	११,७६,६९	१३,८०,५७	१४,११,२९	१२,९७,३५	९,८८	१५,१२
२८१४१ जग्गाको भाडा	११,००	९,८३	८५,९०	१३,५०	७१,४०	०
२८१४२ घर भाडा	१०,९४,४५	१२,०७,१४	१२,६१,४६	१२,२४,९२	२७,४२	९,१२
२८१४३ सवारी साधन तथा मेशिनर औजार भाडा	७१,२४	७५,१३	६४,९३	५८,९३	०	६,००
२८२०० फिर्ता खर्च	१३,०९	१६,२०	१,००,००	१,००,००	०	०
२८२१० फिर्ता खर्च	१३,०९	१६,२०	१,००,००	१,००,००	०	०
२८२११ राजस्व फिर्ता	१३,०९	१६,२०	१,००,००	१,००,००	०	०
२८२१२ न्यायिक फिर्ता	०	०	०	०	०	०
२८९०० भैपरी आउने चालु खर्च	०	०	१,१०,००,००	१,००,००,००	१,००,००,००	०
२८९१० भैपरी आउने चालु खर्च	०	०	१,१०,००,००	१,००,००,००	१,००,००,००	०
२८९११ भैपरी आउने चालु खर्च	०	०	१,१०,००,००	१,००,००,००	१,००,००,००	०
पूँजीगत खर्च	२९,३९,३१,३७	२७,२८,१४,५०	४३,९७,१४,०३	३२,०३,४९,०३	१०,६२,०६,००	१,३१,५९,००
३१००० पूँजीगत खर्च	२९,३९,३१,३७	२७,२८,१४,५०	४३,९७,१४,०३	३२,०३,४९,०३	१०,६२,०६,००	१,३१,५९,००
३११०० स्थिर सम्पत्ति प्राप्ति खर्च	२९,३८,०३,४९	२७,२४,७२,५०	४३,०१,५७,८७	३१,०७,९२,८७	१०,६२,०६,००	१,३१,५९,००
३१११० भवन तथा संरचना	१,३५,५८,०६	१,५०,१६,३१	२,५८,३४,७७	१,४८,८५,६६	१,०८,८९,३९	६०,००
३११११ आवासीय भवन निर्माण/खरिद	३०,९३	८६,७७	१,००,००	१,००,००	०	०
३१११२ गैर आवासीय भवन निर्माण/खरिद	१,३५,२७,१३	१,४८,९६,३५	२,५८,३४,७७	१,४८,८५,६६	१,०८,९०,३९	६०,००
३१११४ जग्गा विकास कार्य	०	३३,१९	७९,००	०	७९,००	०
३१११५ फर्निचर तथा फिक्चर्स	०	०	०	०	०	०
३११२० सवारी साधन तथा मेशिनरी औजार	१,१२,५८,६६	६४,५९,०७	६५,७७,८९	५४,७८,०३	८,१०,६६	२,८९,२०
३११२१ सवारी साधन	१,५४,०६	२५,००,१७	३,९३,१२	२,६७,३०	५९,२९	६६,५३
३११२२ मेशिनरी तथा औजार	८३,०६,८८	३२,९१,३२	५३,०३,८६	४४,३०,९८	६,५४,२१	२,१७,६७
३११२३ फर्निचर तथा फिक्चर्स	१,४०,२७	६,७५,८८	८,८०,९१	७,७५,७५	९,६६	५,०७
३११३० अन्य पूँजीगत खर्च	२१,५५,२६	१९,६८,६४	३४,४८,९०	३१,७१,९०	१,४३,००	१,३४,००
३११३१ पशुधन तथा जागवानी विकास खर्च	०	१,३२	२१,७०	६,७०	०	१५,००
३११३४ कम्प्युटर सफ्टवेयर निर्माण तथा खरीद खर्च	३,९९,२५	३,४१,६०	३,४९,२०	३,२१,२०	२,८०,००	०
३११३५ पूँजीगत परामर्श खर्च	१७,६०,०१	१६,५४,७२	३०,७८,००	२८,४४,००	१,१४,००	१,१९,००
३११४० सुरक्षा उपकरण	३,५८,६०	४,७१,२४	६,८०,००	२,२२,१८	४,५७,८२	०
३११४१ सुरक्षा उपकरण प्राप्ति खर्च	३,५८,६०	४,७१,२४	६,८०,००	२,२२,१८	४,५७,८२	०
३११५० सार्वजनिक निर्माण	२६,२४,९१,५७	२४,४१,२५,२१	३९,०७,६३,२९	२८,५३,८१,६६	९,२७,०५,६३	१,२६,७५,८०
३११५१ सडक तथा पुल निर्माण	१४,९९,४८,६६	१२,९०,१०,०७	२०,७२,९२,६९	१३,३३,०५,७९	६,६२,३४,९०	७७,५२,२०
३११५३ विद्युत संरचना निर्माण	०	६,०१	११,७२,००	४,४२,००	७,३०,००	०
३११५४ तटबन्ध तथा बाँध निर्माण	१,१३,०५,७७	१,४६,१५,५८	१,९५,६६,७८	१,३९,२९,१०	५,६३,३७,८८	०
३११५५ सिंचाइ संरचना निर्माण	२,०४,४७,१८	१,६१,००,६७	२,७९,६६,५५	१,९१,८७,२०	५,७१,६९,३३	३०,६०,४२
३११५६ खानेपानी संरचना निर्माण	३,२६,५८,३४	२,२३,५९,२३	३,३८,९०,४०	२,८२,५८,९०	५,६३,१५,००	०
३११५७ वन तथा बातावरण संरक्षण	१,४८,५४,४४	१,७४,९१,३३	२,५१,७७,९९	२,३२,०३,५९	७,८३,००	११,९१,४०
३११५८ सरसफाई संरचना निर्माण	१२,३६,४४	६,०२,३७	७,६७,५१	७,६७,५१	०	०
३११५९ अन्य सार्वजनिक निर्माण	३,२०,४०,७४	४,३९,३९,९२	७,४९,२९,३७	६,६२,८७,७७	७९,६९,२८	६,७१,९८
३११६० निर्मित संरचनाको सुधार खर्च	६,०२,५७	६,५८,६६	६,८२,५७	६,६९,५७	१३,००	०
३११६१ निर्मित भवनको संरचनात्मक सुधार खर्च	६,०२,५७	६,५८,६६	६,८२,५७	६,६९,५७	१३,००	०
३११७० पूँजीगत सुधार खर्च	३३,८१,७७	३७,७३,३७	२१,७१,१५	९,८४,६५	११,६६,५०	०
३११७१ पूँजीगत सुधार खर्च सार्वजनिक निर्माण	३२,२७,८०	३७,३७,४९	२०,६६,१५	८,७९,६५	११,६६,५०	०
३११७२ पूँजीगत अनुसन्धान तथा परामर्श	१,५३,९७	३५,८८	१,०४,००	०,०४,००	०	०
३१४०० प्राकृतिक सम्पत्ति (Non-produced assets)	१,२४,८८	३,४२,००	३,३०,५०	३,३०,५०	०	०
३१४१० जग्गा प्राप्ति	१,२४,८८	३,४२,००	१,३०,५०	१,३०,५०	०	०
३१४११ जग्गा प्राप्ति	१,२४,८८	३,४२,००	१,३०,५०	१,३०,५०	०	०
३१४४० अप्रुथ सम्पत्ति प्राप्ति खर्च	०	०	२,००,००	२,००,००	०	०
३१४४१ लारडुसेन्स खरिद/प्राप्ति खर्च	०	०	२,००,००	२,००,००	०	०
३१५०० भैपरी आउने पूँजीगत	०	०	९,२,२५,६६	९,२,२५,६६	०	०
३१५१० भैपरी आउने पूँजीगत	०	०	९,२,२५,६६	९,२,२५,६६	०	०
३१५११ भैपरी आउने पूँजीगत	०	०	९,२,२५,६६	९,२,२५,६६	०	०
वित्तीय व्यवस्था	३२००० वित्तीय सम्पत्ति	३२१०० आन्तरिक वित्तीय सम्पत्ति	३२१४० खुद ऋण लगानी	०	०	०

शीर्षक	२०८१/८२ को ब्ययर्ष खर्च	२०८२/८३ को संशोधित अनुमान	२०८३/८४ को लक्ष्य	स्रोत		
				प्रदेश सरकार	संघीय अनुदान	
					संघीय	वैदेशिक
३२१४२ सार्वजनिक संस्थानमा ऋण लगानी	०	०	०	०	०	०
जम्मा खर्च	४६,४०,३३,११	४७,९१,१८,७६	६६,९३,३३,३३	५१,६१,८५,३३	१३,५९,७३,००	१,७१,७५,००

प्रशासनिक व्यय अनुमान
अर्थिक वर्ष २०८३/८४

अनुसूची - ८
(रु.हजारमा)

शीर्षक	२०८१/८२ को यथार्थ खर्च	२०८२/८३ को संशोधित अनुमान	२०८३/८४ को लक्ष्य	स्रोत		
				प्रदेश सरकार	संघीय अनुदान	
					संघीय	वैदेशिक
संवेधानिक अंगहर	३२,९२,८०	२८,५१,१८	४३,७४,०६	४३,७४,०६	०	०
प्रदेश व्यवस्थापिका	२५,५५,४१	२०,८६,६०	३३,४१,८२	३३,४१,८२	०	०
चालु	२१,०६,०५	१९,३०,४३	३०,७१,३२	३०,७१,३२	०	०
पूजीगत खर्च	४,४९,३६	१,५६,१७	२,७०,५०	२,७०,५०	०	०
प्रदेश लोक सेवा आयोग	७,३७,३९	७,६४,५८	१०,३२,२४	१०,३२,२४	०	०
चालु	६,२५,०७	७,२५,०६	९,८७,३६	९,८७,३६	०	०
पूजीगत खर्च	७२,३२	३९,५२	४४,८८	४४,८८	०	०
मन्त्रालय	३९,६०,७५,९३	३९,४४,७५,३२	५७,२३,७८,७३	४२,०२,३०,७३	१३,४९,७३,००	१,७१,७५,००
मुख्य न्यायाधिवक्ताको कार्यालय	१,९६,७७	१,९८,५९	२,१६,९१	२,१६,९१	०	०
चालु	१,८५,१२	१,३७,६०	२,०६,६१	२,०६,६१	०	०
पूजीगत खर्च	१२,६५	६०,९९	१०,३०	१०,३०	०	०
मुख्यमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय	२४,६९,४८	४३,९४,७३	६१,१८,५९	४८,०३,५९	४,२४,००	८,९१,००
चालु	२३,२९,४२	४२,०१,५४	५९,१३,०३	४६,५१,०३	३,७१,००	८,९१,००
पूजीगत खर्च	१,४०,०६	१,९३,१९	२,०५,५६	१,५२,५६	५३,००	०
आर्थिक मामिला तथा योजना मन्त्रालय	१५,४६,९१	१६,८३,१३	१८,२६,४७	१८,२६,४७	०	०
चालु	११,८८,१६	१४,२६,३४	१७,३०,८१	१७,३०,८१	०	०
पूजीगत खर्च	३,६८,७५	२,५६,७९	९५,६६	९५,६६	०	०
उद्योग, पर्यटन, श्रम तथा यातायात मन्त्रालय	५२,६०,०३	४३,५१,१८	५,३७,५५,७४	५,३२,००,७१	५,०५,००	५०,७३
चालु	४१,९३,७२	३०,९४,७८	१,५४,२१,७०	१,४८,६५,९७	५,०५,००	५०,७३
पूजीगत खर्च	१०,६६,३१	१२,५६,४०	३,८३,३४,०४	३,८३,३४,०४	०	०
कृषि, पशुपन्छी, वन तथा वातावरण मन्त्रालय	१,६८,६३,९१	२,५७,७९,१२	६,७१,७७,२४	५,३४,३४,२४	९२,८९,८८	४४,५२,१२
चालु	१,४९,२१,९०	२,४०,१९,५८	३,४६,४३,२०	२,५८,३४,२०	७०,१५,८८	१,७९,२,१२
पूजीगत खर्च	१९,४२,०१	१७,५९,५४	३,२५,३४,०४	२,७६,००,०४	२२,७४,००	२६,६०,००
खानेपानी, ऊर्जा तथा सिंचाइँ मन्त्रालय	६,९५,५४,२८	५,७४,८३,९४	८,९०,६१,८४	६,७७,४९,५७	१,८५,५०,४०	२६,६१,८८
चालु	३०,५८,२५	३०,७८,०३	४५,१५,१६	४३,४५,१६	८२,१२	८६,८८
पूजीगत खर्च	६,६४,६७,०३	५,४४,०५,९१	८,४५,४७,६९	६,३४,०४,४१	१,८५,६८,२८	२६,७५,००
आन्तरिक मामिला, कानून तथा सहकारी मन्त्रालय	३७,८०,५१	६०,०२,३१	७२,७७,५७	६८,१९,७५	४,५७,८२	०
चालु	२२,२०,९६	३५,५३,१३	४६,३८,४५	४६,३८,४५	०	०
पूजीगत खर्च	१५,५९,५५	२४,४९,१८	२६,३९,१२	२१,८१,३०	४,५७,८२	०
संस्कृति तथा पर्यटन मन्त्रालय	२,०६,७०,७५	२,५२,४९,१६	०	०	०	०
चालु	२२,९७,८७	२४,४८,६८	०	०	०	०
पूजीगत खर्च	१,८३,७२,८८	२,२८,००,४८	०	०	०	०
वन तथा वातावरण मन्त्रालय	२,६६,४३,५६	३,१३,२३,३९	०	०	०	०
चालु	८३,८१,६२	९८,८८,०३	०	०	०	०
पूजीगत खर्च	१,८२,६१,९४	२,१४,३५,३६	०	०	०	०
सहकारी तथा गरिबी निवारण मन्त्रालय	०	१५,७७,४१	०	०	०	०
चालु	०	१३,१५,५३	०	०	०	०
पूजीगत खर्च	०	२,६१,८८	०	०	०	०
भौतिक पूर्वाधार विकास मन्त्रालय	१७,३४,३७,९४	१५,४६,९५,६०	२५,६०,०८,४८	१६,४६,८५,५८	८,३४,७८,९०	७८,४४,००
चालु	२९,७३,७४	३२,५०,३५	४१,६१,३१	४०,८१,३१	०	८०,००
पूजीगत खर्च	१७,०४,६४,२०	१५,१४,४५,२५	२४,१८,४७,१७	१६,०६,०४,२७	८,३४,७८,९०	७८,६४,००
युवा तथा खेलकुद मन्त्रालय	६५,०८,६४	९०,६३,८४	०	०	०	०
चालु	२६,०९,००	२९,५२,२५	०	०	०	०
पूजीगत खर्च	३८,९९,६४	६१,११,५९	०	०	०	०
सामाजिक विकास मन्त्रालय	३,०१,६७,९५	३,४२,३०,७२	०	०	०	०
चालु	२,६७,४५,१६	२,९०,०९,२३	०	०	०	०
पूजीगत खर्च	३४,२२,७९	५२,२१,४९	०	०	०	०
स्वास्थ्य तथा सामाजिक विकास मन्त्रालय	३,२९,६६,५३	३,१४,३९,१९	९,०६,०२,३९	६,७१,६०,१२	२,२२,६७,००	११,७५,२७
चालु	२,७३,१३,५६	२,७७,५५,००	७,०६,६९,५०	४,८६,६१,२३	२,०७,९३,००	११,१५,२७
पूजीगत खर्च	५६,५२,९७	३६,८४,१९	१,९९,३२,८९	१,८५,९८,८९	१४,७४,००	६०,००
श्रम, रोजगार तथा यातायात मन्त्रालय	३७,७७,८३	६७,१९,६१	०	०	०	०
चालु	५९,७९,२१	५४,६५,४६	०	०	०	०
पूजीगत खर्च	१७,५८,६२	१२,५४,१५	०	०	०	०
प्रदेश नीति तथा योजना आयोग	२,८९,८४	२,८३,४०	३,३३,४९	३,३३,४९	०	०
चालु	२,६९,५५	२,६०,९८	३,०४,४७	३,०४,४७	०	०

शीर्षक	२०८१/८२ को यथार्थ खर्च	२०८२/८३ को संशोधित अनुमान	२०८३/८४ को लक्ष्य	स्रोत				
				प्रदेश सरकार	संघीय अनुदान			
					संघीय	वैदेशिक		
पूँजीगत खर्च	२०,२९	२२,४२	२९,०२	२९,०२	०	०	०	
वित्तीय व्यवस्था तथा शेयर लगानी	०	०	०	०	०	०	०	
वित्तीय व्यवस्था तथा शेयर लगानी	०	०	०	०	०	०	०	
वित्तीय व्यवस्था	०	०	०	०	०	०	०	
अर्थ बजेट	०	०	२,३४,२३,१६	२,३४,२३,१६	१०,००,००	०	०	
कर्मचारी सुविधा तथा सेवानिवृत्त सुविधा	०	०	१,००,००	१,००,००	०	०	०	
चालु	०	०	१,००,००	१,००,००	०	०	०	
अर्थ - विविध	०	०	२,३३,२३,१६	२,३३,२३,१६	१०,००,००	०	०	
चालु	०	०	१,४१,००,००	१,३१,००,००	१०,००,००	०	०	
पूँजीगत खर्च	०	०	९२,२३,१६	९२,२३,१६	०	०	०	
स्थानीय तह	६,४६,६४,३८	८,१७,९२,२६	६,९१,४७,३८	६,९१,४७,३८	०	०	०	
स्थानीय तह	६,४६,६४,३८	८,१७,९२,२६	६,९१,४७,३८	६,९१,४७,३८	०	०	०	
चालु	६,४६,६४,३८	८,१७,९२,२६	६,९१,४७,३८	६,९१,४७,३८	०	०	०	
जम्मा खर्च	४६,४०,३३,११	४७,९१,१८,७६	६६,९३,३३,३३	५१,६१,८५,३३	१३,५९,७३,००	१,७१,७५,००	०	

लैंगिक उत्तरदायी बजेट अनुसारको व्यय अनुमान
आर्थिक वर्ष २०८३/८४

अनुसूची - ९
(रु.हजारमा)

क्रिया	प्रत्यक्ष लागत	अप्रत्यक्ष लागत	मदतस्व	जम्मा
२०२ प्रदेश व्यवस्थापिका	०	०	३३११८२	३३११८२
२१० प्रदेश लोक सेवा आयोग	०	०	१०३२२४	१०३२२४
२१६ मूल्य न्यायविस्तारको कार्यालय	०	०	२१६९१	२१६९१
३०१ मूलभूत तथ्य सन्निभरणको कार्यालय	१११४००	०	४८०३४९	६९१८४९
३०५ अर्थिक मामिला तथा योजना मन्त्रालय	०	०	१८२६४७	१८२६४७
३०७ उपभोग, पेट्रोल, धन तथा सावधान्य मन्त्रालय	०	०	४३७४४७४	४३७४४७४
३१२ कृषि, पर्यावरण, सस तथा सावधान्य मन्त्रालय	४१३४६२	३७४६८१	४८२२४९१	६७१३२४४
३१३ सन्निभकारी, ढाङ्गा तथा सिपार्ड मन्त्रालय	४१११३०१	२६६२७७	४४२९०७७	८२०६१८५
३१४ आन्तरिक मामिला, कानून तथा सारकारी मन्त्रालय	०	०	७२७७४७	७२७७४७
३३७ क्षेत्रीय पूर्वाधार विकास मन्त्रालय	७९४४००	१४०३७४४	२३४०३७७३	२४६००८४८
३७० स्वास्थ्य तथा सामाजिक विकास मन्त्रालय	४८४७६००	१००४१४२	३२०८४८७	९०६०२३९
३९१ प्रदेश स्तरीय तथा योजना आयोग	०	३३३४९	०	३३३४९
६०१ कार्यालयी सुविधा तथा संचालित सुविधा	०	०	१००००	१००००
६०२ अर्ध - सिपार्ड	०	०	२३२३१६	२३२३१६
८०१ सचनीय तह	६९१४७३८	०	०	६९१४७३८
जम्मा वर्ष	१७,३२,२१,०१	३,०८,३२,०४	४६,४२,८०,२८	६६,९३,३३,३३

क्र.सं.	लैंगिक उत्तरदायी बजेट	रकम	प्रतिशत
१	प्रत्यक्ष लागत	१७३२२१०१	२५.८८
२	अप्रत्यक्ष लागत	३०८३२०४	४.६१
३	मदतस्व	४६४२८०२८	६९.५१

टिप्पण्य : लैंगिक उत्तरदायी बजेट छुट्याइएका आधारहरू

- बजेटका प्रत्येक क्रियाकलाप लैंगिक दृष्टिले कतल उन्मुख छु भनि तिवयौल गर्न निम्नानुसार वर्गीकरण गरिएको छ :
- क) महिलासलाई ५० प्रतिशत वा सो भन्दा बढी लागत पुग्ने क्रियाकलाप
  - ख) महिलासलाई २० प्रतिशत वा सो भन्दा माथि तर ५० प्रतिशत भन्दा कम लागत पुग्ने क्रियाकलाप
  - ग) महिलासलाई २० प्रतिशत भन्दा न्यून लागत पुग्ने क्रियाकलाप

प्रत्यक्ष
अप्रत्यक्ष
मदतस्व

उपरोक्तानुसार प्रतिशत निकाल्न देहायका क्रियाकलापहरूको सुचकाहृका मूल्यांकनका आधारमा प्राप्त हुने भूतिका बबोजिम लैंगिक बजेटलाई वर्गीकरण

क्र.सं.	लैंगिक उत्तरदायी बजेट	प्रतिशत
१	योजना तर्जुमा र कार्यान्वयनमा महिलाको सहभागिता	२०
२	महिलाहरूको क्षमता अभिवृद्धि	२०
३	कार्यक्रममा महिलाहरूको सहभागिता तथा नियन्त्रणमा सुनिश्चितता अन्य लक्षित वर्गका कार्यक्रमको अभाव	३०
४	महिलाहरूको रोजगारी र आय आर्जन अभिवृद्धि	२०
५	महिलाहरूको सबकको प्रयोगमा सुवाचक सुधार तथा कार्यान्वयन कमी	१०
	जम्मा	१००

जलवायु परिवर्तन बजेट अनुसारको व्यय अनुमान
आर्थिक वर्ष २०८३/८४

अनुसूची - १०
(रु. हजारमा)

विवरण	प्रत्यक्ष खर्च	अप्रत्यक्ष खर्च	तटस्थ	जम्मा
२०२ प्रदेश व्यवस्थापिका	०	०	३३४१८२	३३४१८२
२१० प्रदेश लोक सेवा आयोग	०	०	१०३२२४	१०३२२४
२१६ मुख्य न्यायाधिकरणको कार्यालय	०	०	२१६९१	२१६९१
२०१ सुपरीमाथी तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय	०	०	६११८२९	६११८२९
२०४ अधिक मासिमा तथा योजना मन्त्रालय	०	०	१८६६४७	१८६६४७
२०७ उपभोग, पर्यटन, श्रम तथा फासगत मन्त्रालय	०	०	४३७४७४	४३७४७४
३१२ कृषि, पर्यटन, वन तथा खासकरमा मन्त्रालय	४४३७८८	२९१३७४	४९८४६१	६७१७२४
३१३ खानेपानी, ऊर्जा तथा सिंचाई मन्त्रालय	११४११००	३४६९४६४	४२९४६२०	८९०६१८४
३१४ आन्तरिक मामिला, कानून तथा सहाकारी मन्त्रालय	०	०	७२७७४७	७२७७४७
३३७ औद्योगिक पूर्वाधार विकास मन्त्रालय	०	१४६९२४६	२४१३१६०२	२४६००८४८
३७० स्वास्थ्य तथा सामाजिक विकास मन्त्रालय	०	२२४६११	८८३४६२८	९०६०३३९
३९१ प्रदेश नीति तथा योजना आयोग	०	३३३४९	०	३३३४९
६०१ कर्मचारी सुविधा तथा सेवाविस्तार सुविधा	०	०	१००००	१००००
६०२ अर्थ - विविध	०	०	२३३२३१६	२३३२३१६
८०१ स्वास्थ्य तट	०	६९१४७३८	०	६९१४७३८
जम्मा खर्च	१,४८,४८,८८८	१२,४०,३७,८४४	४२,९४,४६,६११	६६,९३,३३,३३३

श्रेणी	जलवायु परिवर्तन बजेट	रकम	प्रतिशत
१	आयतन ताल	१४८४८८८८	२.३७
२	अनुभव ताल	१२४०३७८४	१८.४३
३	तटस्थ	४२९४४६६१	७९.१०

संघीय अनुदानका वैदेशिक अनुदान तथा ऋण सारांश
आर्थिक वर्ष २०८३/८४

अनुसूची - ११
(रु.हजारमा)

दातृ संस्था	जम्मा	अनुदान					वैदेशिक ऋण			
		जम्मा	नगद	सोझी भुक्तानी	शोधभर्ना	वस्तुगत	जम्मा	नगद	सोझी भुक्तानी	शोधभर्ना
बहुपक्षिय	१,५३,०६,००	३७,१३,००	३४,५९,००	४,००	२,५०,००	०	१,१५,९३,००	०	०	१,१५,९३,००
ए डि बी	१,१५,२९,००	१,४८,००	०	४,००	१,४४,००	०	१,१३,८१,००	०	०	१,१३,८१,००
ए डि बी	१,१५,२९,००	१,४८,००	०	४,००	१,४४,००	०	१,१३,८१,००	०	०	१,१३,८१,००
आई डी ए (बर्ड बैंक)	२,९४,००	२,९४,००	२,९४,००	०	०	०	०	०	०	०
बर्ड बैंक - टुष्ट कोष	२,९४,००	२,९४,००	२,९४,००	०	०	०	०	०	०	०
यु एन	३१,६५,००	३१,६५,००	३१,६५,००	०	०	०	०	०	०	०
यु एन - जी इ एफ	२९,७४,००	२९,७४,००	२९,७४,००	०	०	०	०	०	०	०
जि सि एफ / एफ ए ओ	१,९१,००	१,९१,००	१,९१,००	०	०	०	०	०	०	०
एस.इ.एस.पी.	३,१८,००	१,०६,००	०	०	१,०६,००	०	२,१२,००	०	०	२,१२,००
एस.इ.एस.पी.	३,१८,००	१,०६,००	०	०	१,०६,००	०	२,१२,००	०	०	२,१२,००
द्विपक्षीय	८,१९,००	८,१९,००	८,१९,००	०	०	०	०	०	०	०
स्वीटजरल्याण्ड	८,१९,००	८,१९,००	८,१९,००	०	०	०	०	०	०	०
स्वीटजरल्याण्ड-एस डी सी	८,१९,००	८,१९,००	८,१९,००	०	०	०	०	०	०	०
संयुक्त कोष	१०,५०,००	१०,५०,००	१,००,००	१५,००	९,३५,००	०	०	०	०	०
संयुक्त कोष	१,००,००	१,००,००	१,००,००	०	०	०	०	०	०	०
जेफम्याट	१,००,००	१,००,००	१,००,००	०	०	०	०	०	०	०
जी ए ऐफ एस पी	७०,००	७०,००	०	०	७०,००	०	०	०	०	०
जी ए ऐफ एस पी	७०,००	७०,००	०	०	७०,००	०	०	०	०	०
दाताको संयुक्त कोष	८,८०,००	८,८०,००	०	१५,००	८,६५,००	०	०	०	०	०
दाताको संयुक्त कोष	८,८०,००	८,८०,००	०	१५,००	८,६५,००	०	०	०	०	०
कुल जम्मा	१,७१,७५,००	५५,८२,००	४३,७८,००	१९,००	११,८५,००	०	१,१५,९३,००	०	०	१,१५,९३,००

दिगो विकास लक्ष्य संकेतका आधारमा विनियोजित रकम
आर्थिक वर्ष २०८३/८४

अनुसूची - १२
(रु.हजारमा)

दिगो विकास संकेत	दिगो विकास लक्ष्य	रकम	प्रतिशत
०	संकेतीकरण नगरिएको	२७४४५३२०	४१
१	गरिवीको अन्त्य	२०००००	०.३
२	शून्य भोकमरी	१४२४१९९	२.१३
३	स्वस्थ जीवन	३४१८३६२	५.११
४	गुणस्तरीय शिक्षा	११६५७००	१.७४
५	तैञ्जिक समानता	१०९००	०.०२
६	दिगो सफा पानी तथा सरसफाइ सेवा	११४३९१९	१.७१
७	आधुनिक ऊर्जामा पहुँच	३७९७९३	०.५७
८	समावेशी आर्थिक वृद्धि तथा मर्यादित काम	१४५४७०१	२.१७
९	उद्योग, नवीन खोज र पूर्वाधार	४७१०९९०	७.०४
११	दिगो शहर र बस्तीहरू	१९६४४७१९	२९.३५
१२	दिगो उपभोग तथा उत्पादन	४२७७३५	०.६४
१३	जलवायु परिवर्तन अनुकुलन	५४६८०५	०.८२
१५	भूसतह स्रोतको उपयोग	२३८५६७६	३.५६
१६	शान्तिपूर्ण, न्यायपूर्ण र सशक्त समाज	२४४३०१४	३.६५
१७	दिगो विकासका लागि साझेदारी	१३१५००	०.२
	कुल जम्मा	६६,९३,३३,३३	१००